

Ilinniartitsisoq

IMAK - Grønlands lærerforening

OKTOBER '10

- 3 OK-forhandlinger 2010
- 4 2010-mi isumaqatigiinniarnissat
- 6 Ilinniarsimaneq amigaleraangat
- 7 Når uddannelsen ikke slår til
- 8 Effektivt brug af undervisningsmetoder efterlyses
- 10 Atuartitsissutit pimoorullugit atorineqarnissaat ujjartorpaa
- 12 God kommunikation og opbakning fra bygden er nøgleordene
- 14 Attaveqatigiilluarneq nunaqqatinillu tapersersorneqarneq qitiupput
- 16 Atuartut ikinngutaat
- 17 Foreningen Skoleelevernes venner
- 18 Ilinniartitsisoq kaffisoriarnermik nuannarisalik
- 20 Bygdelæreren, der er glad for at komme til kaffemik
- 22 Gensidig opbakning og omsorg
- 24 Tapersersoqatigiinneq paareqatigiinnerlu misigivagut
- 27 Hanne Lyberth Broberg
- 28 Arbejdet bør være tættere på mennesket
- 30 Sulineq inunnut qaninnerusinnaavoq
- 32 Siden sidst
- 34 Myndigheder må ikke misbillige medarbejders kritik
- 35 Pisortat sulisut uparuaanerit ajortumik tigisussaangilaat

Ilinniartitsisoq

Udgivet af IMAK

Ansvarshavende redaktør:
Sivso Dorph

Redaktion:
Justus Kaspersen – Ilulissat
namibia@greenet.gl
Tlf. 542263

Jan Ellesgaard – Aasiaat
jan@ellesgaard.dk
Tlf. 891253

Oversættelse:
James Kreutzmann

Layout og foto:
Jan Ellesgaard

Oplag:
1.300 stk.

Tryk:
TOPTRYK, Gråsten

Næste nummer:
Deadline 1. november.

IMAK

Noorlernut 23
Postboks 867
3900 Nuuk
Tlf. 32 25 50
Fax 32 50 61
Email: imak@imak.gl

Siulittarsoq/Formand

Sivso Dorph
Noorlernut 23
Postboks 867
3900 Nuuk
Arb. 32 25 50
Mobil 54 33 39
Pri. tlf. 31 10 29
Email: sdo@imak.gl

Sivso Dorph, IMAK

Overenskomstforhandlingerne skulle have været forhandlet på plads inden den 1. april 2010, således at alle ansatte på vores overenskomst- og aftaleområder kunne have fået deres lønreguleringer med aprillønnen 2010.

Vi har gennem årene krævet, at Hjemmestyret, som sidste år blev til Selvstyret, skulle lære af erfaringerne fra alle de foregående år, således at alle aftaler og overenskomster kan være på plads inden den 1. april i det år, som de gamle aftaler udløber. Desværre er det nok svær læring at skulle overholde indgåede aftaler. Det er dog en forpligtigelse, som aftaleparterne har, og derfor skal det respekteres, fordi det er sådan vores aftalesystem er opbygget.

Vi har udover vores ordinære overenskomstforhandlinger også en del forhandlingssager, som skulle have været afsluttet for lang tid siden. Sager som blandt andet er klassificeringer i de nye kommunale forvaltninger samt i Selvstyret. Vi har rykket, skrevet og holdt møder med Overenskomstafdelingen, uden at bunken af uafsluttede sager er blevet meget mindre af den grund. Aktuelt har vi ikke færre end 21 uafsluttede sager i Overenskomstafdelingen, dvs. Selvstyret.

Selvstyret begrundes den lange sagsbehandlingstid med, at de har for få resurser i Overenskomstafdelingen. Det er den samme begrundelse man bruger som grund til forsinkelsen af overenskomstforhandlingerne. Aktuelt ved vi, at DM, DJØF, ASG og TP holder pauser i deres forhandlinger. Så vidt vi ved, har ingen af disse organisationer hørt, hvornår deres forhandlinger kan genoptages.

Hvorfor forhandle

Man forhandler og indgår aftaler, fordi der skal være ordnede forhold mellem lønmodtager og arbejdsgiver.

Lønmodtageren stiller sin arbejdskraft og sin ekspertise til rådighed for arbejdsgiveren, som arbejdsgiveren betaler med løn og andre goder i ansættelsesforholdet. Det er om disse forhold lønmodtagerorganisationerne og arbejdsgiverorganisationerne forhandler.

Krav

Hos IMAK indhenter vi krav året før, vi går i gang med at forhandle. Når vi har indhentet disse krav bliver de prioriteret af repræsentantskabet. Det er således sidste års repræsentantskabsmøde, der har prioriteret vores krav til vores kommende forhandlinger. Her er nogle af kravene, som blev opstillet under repræsentantskabet, sidste år:

- Opklassificering samt grundlønshøjelse for alle
- Sikring af reallønnen
- Forhøjelse af stedtillæg
- Forhøjelse af tillæg for alle ledere
- Forhøjelse af kvalifikationstillæg
- Forhøjelse af pensionen for alle
- Flere omsorgsdage i forbindelse med barns sygdom og generelt
- Mulighed for at rejse og støtte syge i nærmeste familie
- Længere barselsorlov
- Forhøjelse af bidrag til timelæreres ferierejsefond
- Omlægning af fratrædelsesrejse til feriefrirejse
- Der er en række krav i forhold til arbejdstidsaftalen, som ikke nævnes her
- Tillægsforhøjelse for særlige funktioner herunder undervisningstillæg, arbejde med multihandicappede, kollegielærere.
- Forhøjelse af gruppeordningen
- Tid til fællestillidsrepræsentanten
- En række krav til specielle funktioner, som heller ikke nævnes her
- Sundhedsforsikring
- Klassificering af bygdeskoleledere
- Mulighed for fratrædelse efter 1 år
- Forhøjelse af jubilæumsgratiale og gratiale til alle
- Tid til følordninger.

- Råderet for midler, der anvendes til kursus og efteruddannelse
- Ændring for dækningen af den decentrale pulje, så den kun kommer til at omfatte rekrutterings- og fastholdelsestillæg, hvor kvalifikationstillæggene overgår til generelle aftaler
- Aftale om samarbejdsudvalg i Selvstyrets adm. og underliggende institutioner
- Derudover er der en række krav til forbedring af en række forhold, som heller ikke nævnes her

Ovenstående kravliste er ikke fyldestgørende, da en række krav ikke er medtaget på listen, men bliver frem-sat som krav til arbejdsgiverne i forbindelse med forhand-lingerne. De er således de krav, vi sidder inde med, som vi skal forsøge at få arbejdsgiverne til at være med på, således, at vores løn og ansættelsesvilkår forbedres.

Den store lærermangel

Vi har ca. 1250 undervisere i den grønlandske folkeskole. Vores undersøgelse fra foråret viser, at vi har ca. 810 læ-rere, ca. 100 pædagoger samt ca. 340 timelærere uden

læreruddannelse. Tallene viser, at vi stadig har en stor lærermangel i den grønlandske folkeskole. Vi skal aktivt være med til at nedsætte lærermanglen. Der er stadig foreningens mening, at dette opnås bedst ved at give lærerne bedre løn - og ansættelsesvilkår.

Alle skal melde sig ind

Noget tyder på, at kommende forhandlinger kan være en af de svære forhandlinger. Det har altid været forenigens styrke, at vi holder sammen. At vi holder sammen på den enkelte arbejdsplads, på den enkelte skole og ikke mindst i foreningen. IMAK har meget stor organisationsgrad, men vi skal alligevel opfordre alle til at melde sig ind i IMAK, fordi det er der vi henter vores sammenhold og styrke.

Vi starter måske med at forhandle i midten af oktober måned. Men ingen kan sige det med sikkerhed.■

Sivso Dorph, IMAK

Isumaqatigiinniarnarit naammassereersimasussaagaluarput apriliip aallaqqaataat nallertinnagu. Taamaalilluni isumaqatigi-issutivut malillugit akissaasorsorneqartut apriliip aallaqqaataat 2010 aallarnerfi-galugu akissarsianut iluarsiiissutininik ti-gusaqareersimasussaagaluarlutik.

Ukiut tamarluinnaasa Namminersorerullutik Oqartus-sanut, massakkut Namminersorlutik Oqartussanut, ukiut siuliini pisartunut misilittakkatik tunngavigalugit ilinniartigi-simassagaat piumasarsimagaluarparput, tassa ukiumi isumaqatigiinniarnarfiusussani isumaqatigiinniarnarit apriliip aallaqqaataat nallertinnagu naammassereersima-sassasut. Ajuusaarnartumilli ilikkaruminaatsinneqarput isumaqatigiissutigisimasat eqquutsinneqarnissaat. Is-umaqatigiissulli illuatungeriinnut pisussaaffiliivoq tama-llinniartitsisoq 4

nit ataqqqineqartariaqartoq, periusermi taamaattussatut akuersaarnikuugatsigu.

Nalinginnaasumik isumaqatigiinniarnissatta saniatigut isumaqatigiinniutit arlalissuit qangali ingerlataraavut, qangarsuarli naammassineqarsimasussaagaluartut. Suliassat akissaatit inissisimanissaannut tunngassuteqar-tut kommunit Namminersorlutillu Oqartussat allanngor-titernerisa kingorna inissinneqarsimasussaagaluartut. Namminersorlutik Oqartussat Isumaqatigiinniarniartarfiat tuavisaartarsimavarput, allaffigisarsimavarput ataat-simeeqatigisarsimallugulu, taamaakkaluartorli suliassaa-tivut annikillivallaarnikuunngillat. Ullumikkut Isumaqatigin-niarniartarfimmut, tassa Namminersorlutik Oqartussanut, 25-nik ikinnerunngitsunik suliassanik naammassineq-anngitsunik utaqquisuuteqarpugut.

Namminersorlutik Oqartussat suliassat taama sivisu-tigisumik ingerlanneqarnerinut tunngavilersuutigivaat

sulisukippallaarnerminnik. Isumaqatiginninniarnissat kinguaattoornerannut tamanna aamma tunngavilersu-utigineqarpoq. Ilisimavarput DM, DJØF, ASG kiisalu TP isumaqatiginninniarnerminni maannakkut uninngatitsigalartut. Ilisimasavut malillugit kattuffiit taakku isumaqatiginninniarnermik qaqugu aallarteqqissinnaanissaat tusa-gaqarfiginikuunngilaat.

Sooq isumaqatiginninniartoqartarpa

Isumaqatiginninniartoqartarpaq isumaqatigiissusiortoqartarlunilu akissarsiortut sulisitsisullu akornanni aaqqissu-ussaasumik atugassaqaartitsinissaq toqqissisimanermillu pilersitsinissaq tunngavigalugit. Akissarsiortup sulisin-naasutsi piginnaasanilu sulisitsisuminut atorneqarsin-naasunngortittarpai, taakkulu sulisitsisup akissarsianik sulinermilu atugassarititaasunik allanik akilertarpai. Taakkuusarpullu akissarsiortut kattuffiisalu sulisitsisullu kattoffiisa akornanni isumaqatigiinniutigineqartartut.

Piumasaqaatit

IMAKimi isumaqatiginninniannnginnitsinni ukiumik ataatsimik sioqqutsilluta ilaasortatsinniit piumasaqaatissatsin-nik katersisarpugut. Piumasaqaatit tamakku katersoreer-aangatsigit, Sinniisoqarfimmit pingaarnersiorneqartarput. Tassa imaappoq ukioq manna isumaqatigiinniarnissatsin-nut piumasaqaatigut siorna Sinniisoqarfimmi ataatsimiittu-mit pingaarnersiorneqarnikuupput. Ataaniilu allassimasut tassaapput siorna Sinniisoqarfiup ataatsimiinnermini pingaarnersiugaasa ilaat:

- Akissarsiat inissisimaffiinik qaffaanissaq kissalu tunngaviusumik akissarsiat qaffanneqarnissaat
- Akissarsiat pisissutaasinnaaneria qulakkeerneqar-nissaat
- Sumiiffimmi tapit qaffanneqarnissaat
- Pisortat tamarmik tapiisa qaffanneqarnissaat
- Piginnaasanut tapit qaffanneqarnissaat
- Soraarnerussutisiassat qaffanneqarnissaat
- Meeqqap napparsimaneranut tamanullu atuuttumik isumaginnissinnaanermut ullut atugassarititaasut amerlineqarnissaat
- Angalasinnaanissamut qanigisallu napparsimaner-anni tapersersuisinnaanissamut periarfissaqarnissat
- Ernereernerup kingorna sulinngiffeqartarnerup sivit-sorneqarnissaa
- Atuartitsisut Angalanermut Aningaasaateqarfianut akilersuutigineqartup qaffanneqarnissaa
- Suliunnaarluni angalasarnerup sulinngiffeqarluni an-galasinnaanermut atorneqarsinnaalernissaa
- Sulinermi piffissamik atuisarnermut isumaqatigiissutip arlalitsigut pitsanngorsarneqarnissaa, uani ataa-siakkaarlugit taakkartunngisavut
- Sulianut aaliangersimasunut matuma ataani atu-artitsinermut atpit, innarluutilinnik sullissinermut, kollegieni ilinniartitsisunut tapiliunneqartartunut qaf-faanissat
- Gruppelivimik aaqqissuussisimanerup qaffanneqar-nissaa
- Sinniisuunermut piffissaliinissaq
- Sulianut aaliangersimasunut piumasaqaaterpaalus-suit matumani taaneqanngitsut
- Napparsimalersinnaanermut sillimmasiinissaq
- Nunaqarfinni atuariit pisortaasa akissarsiat inissisi-maffiini aaliangersimasunut inissinneqarnissaat

- Ukiup ataatsip qaangiunnerani soraarsinnaanissamut periarfissaqalernissaaq
- Ukiuni aaliangersimasuni sulereermermi pissar-siarisartakkat qaffannissaat tamanullu atuutsin-neqalernissaa
- Sulileqqaarnermi siunnersorteqartitsinerup eqqun-neqarnissaa
- Pikkorissarnernut ilinniaqqinnernullu aningaasaliissu-tigineqartartut oqartussaaffigilernissaa
- Sumiiffimmi isumaqatigiinniutigineqarsinnaasut al-lanngortinnissaat taamaallaat sulisussarsiornermut sumiiffimmiititsinnarniarnermullu atuuttussanngortillu-gu, piginnaanermut tapit isumaqatigiissutitut naling-innaasunut inissillugit
- Namminersorlutik Oqartussat suliffeqarfiutaalu allat suleqatigiinnermut ataatsimiittitaliaqalernissaannut isumaqatigiissusiornissaaq
- Taaneqareersut saniatigut piumasaqaatit allappaalus-suit pissutsinut assigiinngitsunut pitsanngorsaatissat piumasaqaataapput, uani taaneqanngitsut

Piumasaqaatit qulaani taaneqartut tamakiisuunngillat, piumasaqaatit ilaat uunga ilanngutinnginnatsigit, inimili isumaqatigiinniarniusussami oqaatigiumaarlutigit. Piu-masaqaatit taakkuupput sulisitsisutsinnut saqqummiuk-kumaakkavut, taakkuninngalu peqataaffiginninnialernis-saannut anguniagassavut, akissarsiatta atugassarisattalu pitsaanerulernissaannut aqqutissiuussiniartussat.

Ilinniartitsisussaaleqineq annertuvoq

Kalaallit Nunaanni atuariit 1250sit missaani amerlassu-silinnik atuartitsisoqarput. Upernaaq misissuinitta takutip-paat ilinniartitsisut 810t missaannik amerlassuseqartut, perorsaaus 100-it missaanniittut kiisalu atuartitsisut 340t missaanniillutik. Kisitsisit takutippaat nunatsinni atuariit suli ilinniartitsisussaaleqeqisut. Pisussaaffigaarput tamak-kiisumik suliniutigissallugu ilinniartitsisussaaleqinerup ap-parsarnissaa. Kattuffimmiillu isumaqartuarpugut tamanna ajornannginnerpaamik anguneqarsinnaasoq ilinniartit-sisunut pitsaasumik akissarsiaqartitsinikku atugassaqaar-titsiniknullu.

Tamarmik ilaasortanngortariaqarput

Ullumikkut pissutsit takutippaat isumaqatiginninniarnissat ajornakusoorsinnaanissaat. Kattuffiup nukittoqutiguaan-narnikuuvaa, ataatsimooqatigiinnerput. Ataatsimooqa-tigiilluarneput suliffeqarfinni ataasiakkaani, atuariinni ataasiakkaani minnerunngitsumillu kattuffitsinni. IMAKimi nuannarutigaaarput isumaqatigiinniuttakkavut tam-angajalluinnarmik ilaasortaammata, piffissarli manna iluatsillugu matumuuna kaammattuutigaarput ilaasor-tanngorsimanngitsut ilaasortanngoqqullugit, tassanimi ataatsimooqatigiinnerput nukissavullu aasaratsigit.

Immaqa oktoberip qeqqata missaani isumaqatigiinniarniluta aallartikkumaarpugut. Kialluunniilli oqaatigisinnaanngilaa ilumut taamaassanersoq.■

Ilinniarsimaneq amigaleraangat.

Allattoq: Jan Ellesgaard

Ilinniartitsisoq-mi normumi kingullermi ilinniartitsisut linjefaginik ilinniagaqarsimasut linjefageminni qanoq annertutigisumik atuartitsisarnersut pillugu misissuineq ingerlanneqarsimavoq. Misissuinerup inernerata siulliullugu takutippaa atuarmi ilinniartitsisut fagitut ilinniarsimasaraluinik atorluaaneq ajortut, kiisalu ilin-niartitsisut fagitigut ilinniagarinnngisaanut allatut ajornartumik atortariaqartsimagaat. Misissuisimanerup ersersitai sukumiinerusumik misissoraanni takuneqarsinnaalerpoq taamatut misissuineq pissusiviusunik ilaannakortumik saqqummiisoq. Allaaserisamimi oqaatigineqarpoq timelærerit ilaannit ar-lalissuarnit akissuteqaatit amigaatigineqartut, kiisalu atuarmi mikinerusuni ilinniartitsisut ikittuinnaat mi-sissuinermi peqataasimasut.

Misissuineq aqqutigalugu sooq faginik atuartitsisut-tigineqartussanik atuartitsinerup pitsaassusissaatigut ataatsimut isigalugu taama kinguaattoortigisimaneramik paasinninnerunissaq qanillineqarpoq, tassami soraarumerutaasumik misilitsinnerit inernerisa tamanna takutimassuk kiisalu meeppaat atuarmi arlalinni assigiinngitsutigut nalilersuinerigut takutinneqarmat.

Ilinniartitsisuttaaq ajornartorsiut tamanna namminneerlutik eqqumaffigisorujussuugaat misissuinermi allami takutinneqartoq aammattaaq atuagassiami tassani allaaserineqarpoq. Ilinniartitsisut tamarmiusut 87%-ii namminneerlutik isumaqarput fagini ataasiakkaani arlaqartunillunniit ineriartornermik amigaate-qarlutik.

Ajornartorsiut tamanna nutaajunngilaq, Kalaallit-nunaanni meeppaat atuarmi ukiorpassuarni ilinniartitsi-sut amigaataasimapput, tamatumalu kingunerisimavaa Ilinniartitsisut ilinniartitsisutut ilinniagallit nammin-neerlutik linjefagimi saniatigut atuartitsinernik assigiinngitsunik suliaqartarnerat. Kiisalu nunarput mikisunik amerlaqisumik meeppaanut aturfeqarpoq, taakkunanilu linjefaginik atuartitsineq naammattumik ingerlatsi-nissaq anguniarlugu ilinniartitsisunik linjefaginik ilinniarsimasunik pissarsinissaq ajornarlunnarpoq. Naggataatigullu Atuarfitsialaap eqqunneqaneranut atatillugu atuarmi trininut aguataarinerup eqqun-neqartup ajornartorsiut sulii annertunerulersippaa.

Maannakkut ajornartorsiuteqarpugut aqqutissat arlaqartut aqqutigalugit aqqiiviginiartariaqartoq. Siullermik atuarmi ilinniartitsisut ilinniagaat piginnaasaallu pitsaan-

erujussuarmik atorluarniartariaqarpaat. Faginik agguataarinerit annertunerujussuarmik ilinniartitsisut linjefagiinit imaluunniit faginik ilisimasaanik ilinniartitsisut periarfissat allat aqqutigalugit pissarsiarisimasaanik naleqquttunik aalaaveqartariaqarput.

Kisiannili faginik agguataarinermi ilinniartitsisut piginnaasaat aallaavigineqaraluarpalluunniit fagitigut piginnaasalinnik ilinniartitsisunik amigaateqartoqartillugu ilinniartitsisut pioreersut atorneqartariaqarput. Taamaattumillu Institut for Læring ilinniartitsisunut ilinniaq-qinnissamik siunnersuutini annertunerujussuarmik suliniuteqarnissaa pisariaqarlunnarpoq, tassami atuarmi ilinniartitsisut sulinerini imaannaanngitsunik atu-gassaqartitsimmata. Imaattariaqaraluarpoq ilinniartitsisut faginik linjefagimi avataani inissisimasunik atuar-titsinermut atattillugu fagitigut qaffaavigineqarnissamik piumasaqarsinnaasut. Suliassaq taanna Institut for Læring-imi kiisalu kommunini suliassaaavoq.

Siunissamut isumalluaateqarniartutulluunniit inissisimaniaraluarutta kialluunniit naatsorsuutigisinnaanngi-laa ajornartorsiut manna qanittukkut aqqiivigineqarumaartoq. Tassa naatsorsuutigisariaqarparput Ilinniartitsisut piginnaasaqartiginnngisaminnik atuartitsinissamik ingerlatsisuarallarumaartut.

Suliassamik taamaattumik suliakkerneqaraanni piumasarineqassaaq ilinniartitsisut atuartitsissutissamut nutaamut piginnaasaqarnissani nammineerluni isumagiumaaraa. Tamanna ajornakusoortorujussuuvoq piffissamillu annertuumik pisariaqartitsilluni.

Taamaattumillu ilinniartitsisut nammineq fagimik avataatigut suliaqarnissamut pisussaaffilerneqartut soorunalimi sivilisunerusumik piareersarfeqarnissamut periarfissinneqartariaqarput - sivilisunerusumillu piareersarnissamut periarfissaq ilinniartitsisup taamatut suliassami avataatigut suliakkerneqarneranut naleqquttuussaaq.

Suliassanut taamaattunut sivilisunerusumik piareersarnissamut periarfissinneqarnerup atuutilersinneqarnera arlalinnik kinguneqartussaavoq:

- Ilinniartitsisut suliassa ajornakusoortoq naalakkiutaasooq aqqiivigissallugu piffissaqalissaaq.

- Atuarfiit ilinniartitsisut fagitigut piginnaasaannik atorluannissamut malunnaatilimmik kajungernerulissap-put.

- Tamanna ilutigalugu kommunit ilinniartitsisussarsiorner-

mik pimoorussunerulissapput kiisalu Institut for Læring ilinniartitsisunik timelærerinillu fagitigut ilinniartitseqqin-nernik annertunerusunik pitsaanerusunillu ingerlatsinis-saanik piunasaqarfissallugu pimoorunnerulisavaat. Tamanna siullermik pingaarnerpaamillu atuartunut anner-tuumik pissarsiaqarfiussaaq, tassa fagitigut atuar-titsineq pitsaaneq pitsaassutsimigullu qaffasinneq pissarsiarisaal-

issammassuk, fagitigullu inissisimanertik qaffasinneruler-sissallugu – inuiaqatigiinnut tamarmiusunut iluaqutaasus-saq.

Isumaqatigiinniuteqarnissamik ingerlatsinissamut tul-lissamut tamakkua eqqasaatigeriissallugit iluatinnaate-qarput. ■

Af Jan Ellesgaard

I det seneste nummer af Ilinniartitsisoq blev en under-søgelse af i hvilket omfang lærerne underviste i fag, som de havde linjefagsuddannelse i. Resultatet viste for det første, at skolerne ikke udnytter de faglige kompetencer lærerne faktisk har, men også at skolerne i vidt omfang er nødt til at anvende lærere uden de fornødne faglige kompetencer.

Går man lidt tættere på undersøgelsen, vil man opdage at den kun viser en del af sandheden. Som det beskrives i artiklen, mangler der svar fra en del timelærere, men også lærerne på de mindre skoler er underrepræsenteret i undersøgelsen.

Undersøgelsen bidrager til en forståelse af, hvorfor det faglige niveau i undervisningen generelt halter, således som det dokumenteres i resultaterne af afgangsprøverne og i andre dele af de evalueringer, der bliver foretaget på vores skoler.

Lærerne er selv meget opmærksomme på problemet, det viser en anden undersøgelse i samme nummer af bladet. 87% af alle lærere mener selv, at de mangler faglig ud-vikling i et eller flere fag.

Problemet er ikke nyt, vi har gennem mange år haft lærer-mangel i den grønlandske folkeskole, og det har betydet at de uddannede lærere har måtte påtage sig mange undervisningsopgaver udenfor deres liniefag. Samtidig er vi et land med rigtig mange små skoler, hvor det helt enkelt ikke er muligt, at dække fagrækken med linjefag-suddannede lærere.

Endelig har den trinopdeling vi har fået med Atuarfitsialak yderligere forstærket problemet.

Vi har altså et problem, som skal løses ad flere veje. For det første skal skolerne være langt bedre til at udnytte lærernes kompetencer. Fagfordelingen skal i højere grad tage udgangspunkt i lærernes linjefag eller tilsvarende faglige kompetencer, som den enkelte lærer har tilegnet sig på anden måde.

Men selv med en fagfordeling, der tager udgangspunkt

i lærernes kompetencer, vil der lærere der er nødt til at påtage sig undervisning, hvor de mangler faglige kompe-tencer. Derfor er det bydende nødvendigt, at Institut for Læring kommer med et udspil til langt mere faglig efter-uddannelse til de lærere, som skolerne sætter i en svær arbejdssituation. Det burde være således, at lærere der blev sat til at undervise udenfor deres linjefag har et krav på faglig opkvalificering. En opgave for Institut for Læring - og for kommunerne.

Selv med de mest positive briller på, så er der vel ingen der tror, at problemet kan løses inden for kort tid.

Så vi vil altså fortsat have lærere, som bliver sat til at undervise i fag, hvor de mangler kompetencer.

Hvis man som lærer får tildelt en sådan opgave, kræver det at man på egen hånd tilegner sig et nyt fag. Det er svært og det kræver megen tid.

Derfor bør lærere, det pålægges at arbejde udenfor deres egne fagområder, naturligvis have en højere forberedelsesfaktor - en forberedelsesfaktor, der modsvarer det ekstra arbejde læreren er pålagt.

Indførelsen af en højere forberedelsesfaktor på disse arbejdsopgaver vil have flere effekter:

- Lærerne ville få tid til at løse den svære opgave de er blevet pålagt.

- Skolerne ville have et kontant incitament til at udnytte lærernes faglige kompetencer optimalt.

- Kommunerne ville på tilsvarende vis have et incitament til at stramme op i rekrutteringen og lægge pres på Institut for Læring, for at få mere og bedre faglig efteruddannelse både til lærere og timelærere.

Og først og fremmest ville det være en stor gevinst for eleverne, som ville få en bedre faglig kvalitet i undervisningen og dermed kunne højne deres faglige niveau - til gavn for hele samfundet.

Det var måske værd at have i baghovedet ved de kom-mende overenskomstforhandlinger. ■

Effektivt brug af undervisningsmetoder efterlyses

Juanna Petrussen, journalist

Lærerne på Nuussuup Atuarfia i Nuuk havde kursus i de effektive undervisningsmetoder i 2009. Ledende skoleinspektør på skolen, Janne Kleist, mener, at intensiveret brug af metoderne vil være til gavn for elevernes læring. Hun, der også er censor for diplomuddannelserne under Inerisaavik, mener, at Grønland har masser af materialer og informationer om Atuarfitsialak i form af de videreuddannede læreres opgaver.

Læring på tæt hold

På baggrund af Inerisaaviks kursustilbud var hele lærergruppen på Nuussuup Atuarfia på kursus i de effektive undervisningsmetoder sidste år. Før dette kursus brugte skolen metoderne i undervisning af yngstetrin og tildels også i mellemtrinnet. Da det imidlertid er op til lærerne, om de vil bruge undervisningsmetoderne, ægrer det Janne Kleist, at de ikke bliver brugt mere.

Vi spørger hende, hvad der er så godt ved disse metoder, og hun svarer:

- Når man bruger dem som redskaber til hverdag og bliver ved med at prøve dem af, kan de lette arbejdet utroligt meget, og være til stor hjælp især for eleverne. Skoleforordningen stiller store krav til lærerne, bl. a. skal de i samarbejde med hjemmet udarbejde et læringsmål for de enkelte børn. Derfor har vi en stor opgave i at opfylde lovens krav. Hvis man bruger disse undervisningsmetoder, kan de lette den daglige undervisning virkelig meget både for lærer og elever. Men det kræver forberedelse at bruge disse metoder, og desværre virker det, som om det er der, hindringen ligger.

Har du konkrete eksempler på, hvorfor metoderne er så gode?

- Det er et krav, at eleverne skal tale sammen i undervisningslokalet, hvor fælles værdigrundlag skal respekteres og læringsmålene være målbare og meget konkrete. Lokalet indrettes således, at eleverne kan arbejde sammen i grupper med hver sin opgave. Opgaverne skal tage udgangspunkt i ting, eleverne allerede kender til, og de skal løses, ved at de snakker sammen om dem.

Mens børnene arbejder med deres opgaver i grupper, underviser læreren på skift fire elever ad gangen hos sig i det såkaldte læringsdialogcenter eller IC (Instructional Concersation). Det at børnene undervises i små grupper sikrer, at de lærer de ting, de i fællesskab har sat sig for at lære i løbet af undervisningstiden.

Denne form for undervisning kræver, at læreren har forberedt opgaverne grundigt. Det er derfor ikke så mærkeligt, at nogle af lærerne har svært ved at komme i gang med metoden. Men læringsmålene, der er et krav i forordningen, kan struktureres, så de er lige til at gå til, kan genbruges og videreudvikles til enhver tid, forklarer Janne Kleist Lyberth.

Tilpasses af de studerende

Det kræver vel at man øver sig i at bruge disse metoder, før man indfører dem som almen gyldige metoder?

- Det er meget vigtigt, at man bliver ved med at øve sig i at bruge dem. Alt, hvad vi lærer på kurser, glemmer vi, hvis vi ikke bruger det. Og hvis man skal bruge metoderne som redskab i undervisningen, må man blive ved med at bruge og videreudvikle dem. Derfor er jeg meget glad for, at vi har besluttet, at de skal bruges fast her på vores skole.

Vi har været underlagt flere forskellige skoleforordninger her i landet. Alle de forrige ordninger før den sidste her, var taget fra Danmark. Det vil sige, at forordninger, der er tilpasset danske børn, bare blev overført her til landet. Derfor kan vi sige, at det er første gang, vi har en skoleforordning, der er tilpasset vore egne forhold med egnede undervisningsmetoder, som vi kan videreudvikle, hvis vi bliver ved med at bruge dem.

Jeg troede, at de effektive undervisningsmetoder stammede fra udenlandske undervisningsmetoder?

- Metoderne er resultater af forskningsbaserede undervisningsmetoder, der blev brugt af oprindelige folk i Hawaii. Men de er blevet videreudviklet og tilpasset forholdene her i landet af lærere, der er på kurser og videreuddannelse på Akademisk Diplomuddannelse. Det vil sige, at de bliver tilpasset og udviklet til den måde, vore børn bedst lærer på. Derfor er de værd at bevare, nu da vi har dem og kan videreudvikle dem som redskaber til undervisning i folkeskolen.

Har I skoleinspektører konkrete erfaringer med, hvilken indflydelse metoderne har på skolerne her til lands?

- Klasserne i vore skoler er meget forskellige, også med hensyn til læring, da elevernes baggrund er så forskellig, som den er. Sådan er det også med hensyn til børn, der får specialundervisning. Men hvis jeg skal se på opgaverne udarbejdet af lærere, der er på videreuddannelse, så er tendensen f.eks. den, at der nogle steder ikke længere henvises til specialundervisning. Der fortælles også om, at børn, der ellers har været meget tilbageholdende, nu er begyndt at blande sig med de andre og at de såkaldte mindre begavede er blevet i stand til at vise, hvad de kan, således at børnene i en klasse er mere på lige fod med hinanden og støtter hinanden indbyrdes.

Mere struktur i undervisningen

I et af de forrige numre af Ilinniartitsisoq udtaler en lærer, der har mange års erfaring med folkeskolen, at man med den gældende forordning arbejder henimod at afskaffe specialundervisningen til trods for, at der aldrig har været så mange børn, der har brug for det. Det stemmer ikke helt overens med det, du siger?

- Almindelig specialundervisning nævnes ingen steder i forordningen, men udvidet specialundervisning er stadig gældende. Til trods herfor, kører man stadig med almindelig specialundervisning i flere kommuner, og det har nok at gøre med økonomien i den enkelte kommune. Men for mit vedkommende er det meget interessant at erfare, at det har været muligt for skolen i Niaqornaarsuk at hæve niveauet for specialklasseeleverne, så de i dag er på niveau med de andre børn i almindelige klasser. Lærerne giver også udtryk for, at børn, der ellers er blevet vurderet som mindre begavede kommer på niveau med deres kammerater, når man bruger de effektive undervisningsmetoder. Denne tendens er meget interessant, men først om nogle få år kan man lave en undersøgelse, der afdækker hvad det skyldes.

Som censor for lærere på Akademisk Diplomuddannelse ser og læser jeg mange opgaver. Her skriver lærerne fra alle steder på kysten om deres erfaringer med de effektive undervisningsmetoder i forhold til den 'gamle' måde at undervise på. Samlet set viser opgaverne, at den ældre måde at undervise på er meget mere ustruktureret, og at der spildes forholdsvis mange minutter i hver undervisningstime. Til gengæld er der meget mere struktur på den nye model, da der lægges ramme for undervisningen og opgaverne er planlagt for hver enkel undervisning. Dette ses i så godt som alle opgaver.

Tæt samarbejde lærerne imellem

Ifølge Janne Kleist Lyberth skal skolerne bruge de effektive undervisningsmetoder, for at forordningen om Atuarfitsialak kan føres ud i livet. Men det kræver også, at lærerne arbejder sammen om det.

- For at lave læringsplanerne for alle tre trin, må man starte med læringsplaner for de enkelte klasser. Hvad skal eleverne lave i 1. klasse, 2. klasse og 3. klasse i yngstetrinnet og så videre op i systemet. Vi her på skolen, skal starte i næste uge (fra 9. August 2010, red.) med at fortsætte arbejdet med at udfylde læringsmålene for de enkelte klasser, en opgave, som vi har været i gang med i flere år. Vi skal videreudvikle det, der allerede foreligger.

Det gælder jo om at forbedre sig hele tiden.

Skoleforordningen skal evalueres i løbet af dette efterår. Tror du man bibeholde forordningen, eller vil man søge andre veje?

- Vi kører skolen her efter forordningen og vil fortsætte med det. Jeg kan ikke forestille mig, at den vil blive skrotet. Der bruges mange ressourcer på kursusaktiviteter, og kommunerne har brugt mange penge på lærernes kurser og videreuddannelser. Derfor er vi ansvarlige for, at der også kommer gode resultater ud af disse tiltag. Vi ved allerede, at vi kun kan blive bedre, hvis vi fortsætter med at bruge de effektive undervisningsmetoder som redskaber i vore skoler. Så vi må fortsætte med vore bestræbelser på at udvikle metoderne, så børnene også føler, de er en integreret del i undervisningen, således at de kan komme videre i uddannelsessystemet efter at have opnået de bedste resultater i folkeskolen. ■

Atuartitsissutit pimoorullugit atorneqarnissaat ujartorpaa

Juanna Petrussen, journalist

Nuussuup Atuarfiani ilinniartitsisut tamakkerlutik atuartitseriaatsit ilikkarluarfiusut 2009-mi pikkorissarfigisimavaat. Atuarfiup pisortaa Janne Kleist Lyberth isumaqarpoq atuartitseriaatsit iluamik atorneqarunik atuartut ilikkagaqarluar-nissaannut iluatinnaateqarluartut. Janne Kleist, aamma ilinniartitsisut ilinniaqqittut soraarumme-ersinneqarnerini censoriusartoq, isumaqarpoq ilinniartitsisut ilinniaqqittarnerisigut nunarput Atuarfitsialak pillugu ilisimatusaatinik paasissu-tissanillu annertuunik peqartoq.

Qanimut ilitersorneqartarput

Inerisaaviup pikkorissaanissamik neqeroorutai aallaavi-galugit Nuussuup atuarfiani ilinniartitsisut siorna atuartit-seriaatsit ilikkarluarfiusut pillugit pikkorissartinneqarput. Tamanna sioqqullugu nukarlerni ilaatigullu akullerni atuartitsinermi periutsit taakku atorneqarput. Ilinniartit-sisulli namminneq aalajangertarmassuk atuerusunner-lutik, atorneqarnerunnginnerat uggornartoq Janne Kleist Lyberthip oqaatigaa.

Aperaaput sutigut pitsaaqutilittut isiginerai?

- Sakkutut ulluinnarni atortualeraanni misilerartuarlugillu sulinermut oqilisaataasorujussuusarput, pingaartumik atuartunut iluaqutaasarlutik. Atuarfimmu inatsit ilinni-artitsisunut annertuumik piumasaqarpoq, soorlu pusu-saaffilernerneqarnikuupput angerlarsimaffik suleqatigalugu ilikkagassatut anguniagassat ingerlatissagaat. Taamaat-tumik peqqussummi piumasarineqartut naammassiniara-anni suliasaq angisoorujussuuvoq. Ukulu atuartitseria-atsit atoraanni ulluinnarni atuartitsineq ilinniartitsisumut atuartunullu oqinneerakasinningsinnaavoq. Kisiannili aallaqqaammut piareersagassat annertusarnerat akun-nattoorfiusartutut malunnartarpoq.

Arlaannik aalajangersimasumik tikkuagaqarsinnaavit soq ilikkarnissamut oqilisaataanersut?

- Inimi atuartitsiviusumi atuartut pinngitsooratiq oqaloqa-tigiittussaapput aammalu atuartut ilinniartitsisullu pinga-

artitaat sinaakkutaapput ilikkagassatullu anguniagassat ersarissuutinneqarlutik.

Ini aqqissuunneqartarpoq nerriviit sullivittut arlalinngorlu-git inissillugit, suliaassiissutillu assigiinngitsut nerriveqatigi-iaani ataasiakkaani ingerlanneqartarlutik. Suliassat atuar-tut nalunngeriigaannut attuumassuteqartarput, tamakkulu oqaloqatigiillutik suliarisarpaat.

Meeqqat eqimattakkaarlutik taama suleqatiginnerini ilinniartitsisup meeqqat nikittaallugit sisamakkaarlutik qanimut nerrivimmi allami ilitersortarpai. Tassalu me-erapassuit ataatsikkut atuartinnagit, ikittunnguakkuutaar-lugit atuartinneqartarput, qulakkeerniarlugu ilikkagassatik ilikkassagaat.

Taamatut atuartitsinissami pingaartorujussuuvoq sulias-sat aqqissugaareernissaat, tamakkulu ilinniartitsisup pia-reersareersimasussaavai. Tamanna pillugu aappaatigut tupinnangilaq ilaasa periutsit taakku atornissaat merseri-sarmatigut, kisianni ilikkagassatut anguniagassat peqqus-summi piumasarineqartut aqqissuunneqarsinnaapput tigorianaannngorlugit, atoqqinneqarsinnaallutik inerisartu-arneqarsinnaallutillu, Janne Kleist Lyberth nassuiaavoq.

Ilinniaqqittunit naleqqussarneqarput

Periutsti atulissagaanni soorunami sungiusaqqarsima-nissaat pisariaqassooq?

- Pingaartorujussuuvoq sungiusaannaavinnissaat.

Sunaluunniit pikkorissarsimasarput atunngikkutsigu puigulertortarparput. Ukulu periutsit sakkutut atussaga-anni atortuartaqarput inerisartuarlugillu. Taamaattumik uagut atuarfitsinni atortuagassatut aalajangiunneqarmata assorujussuaq nuannaarpunga.

Peqqussutarpaalut nunatsinni atuarfeqarfimmi atuunni-kuupput. Ullumikkut peqqussutit atukkatta siulii tamarmik Qallunaat Nunaanninngaanniit tigusaapput. Tassalu qal-lunaajaqqanut naleqqussakkat nunatsinnut nuuginnarne-qartarsimapput. Taamaammat oqarsinnaavugut aatsaat siullerpaamik nunatsinnut naleqqussakkamik peqqussute-qalersugut, periutsillu atornerisigut nunatsinnut tulluurtu-mik pigisaqalersugut inerisagassatsinnik.

Isumaqarlunga uku periutsit ilisimatusarneq aallaavi-galugu allamiunniit pilersinneqarsimasuusut?

- Atuartitseriaatsit ilikkarluarfiusut Hawaiikkunni nunap inoqqaavisa ilinniartitaanerannik ilisimatuussutsikkut misissuisimanermit aallaaveqarput. Kisiannili ukiuni kingullerni ilinniartitsisut pikkorissartinneqartut aammalu Akademisk Diplomuddannelsertut sanarfeqqippaat nunatsinnut naleqqussarlugit. Tassa nunatsinni meerartatta ilikkariaasianut tulluussarlugit inerisaqqinneqarput. Taamaattumik iluatinnaatilerujussuupput pigileratsigit sakkutullu inerisartuarsinnaallugit.

Maannamut atuarfiit pisortasusi maluginiagaqarsimavisi periutsit taakku atuarfitsinnut qanoq sunniuteqarsimanerut?

- Atuaqatigiiaat assigiinngorujussuupput taamalu aamma ilikkariartortarneri assigiinngelutik, tunuliaqutaat apeqqutaasorujussuusaramik. Taamaapoq aamma immikkut atuartinneqartartut eqqarsaatigissagaanni. Ilinniartitsisulli sinerissami assigiinngitsuneersut ilinniaqqinnerminni allaaserisagaat qiviassagukkit, soorlu specialundervisningimut innersuunneqartartut, sumiiffiit ilaanni nungusimapput. Aamma oqaatigineqartarpoq tunuarsimaartut peqataasalersut, kiisalu kinguarsimasutut taaneqartaraluartut piginnaasatik takutissinnaanngortaraat taamaallitullu nalinginnerullutik immaqalu ikorfartoqatigiillutik atuarnerminni ingerlasinnaanngorlutik.

Atuartitsinerit aaqqissuussaalluarnerusut

Ilinniartitsisup siuliisa ilaanni ukiorpassuarni iliniartitsisusimasup oqaatigaa, peqqussutit nutaap eqqunneqarneratigut immikkut ilinniartitsisarneq nungusarneqartoq, uffaligooq merarpassuaqartoq taama atuartinneqarnissaminnik pisariaqartitsisunik. Kisianni soorlu illit oqaatigisannut tamanna isuma akerliusoq?

- Peqqussut qiviassagaanni immikkut atuartitsineq ilaanngilaq, kisiannili immikkut annertusisamik atuartitsineq ingerlaannarpoq. Taamaakkaluartorli nalinginnaasumik immikkut atuartitsineq kommuunini ataasiakkaani sulituuppoq. Tassani apeqqutaagunarpoq kommunit aningaasatigut qanoq inissisimanerat. Uani Niaqornaarsummi misilittagarineqalersimasut, immikkut atuartitaagaluit angummatsinneqarlutik klassinut nalinginnaasunut peqataalersinneqarsimanerat, assorujussuaq soqutiginarlutut uanga isigaara.

Aamma ilinniartitsisut tungaanninngaanniit oqaatigineqartarpoq meeqqat kinguarsimasutut nalilernerneqarnikuugaluartut periutsumik uuminnga atuilernikkut atuaqatiminnut allanut nallersuussinnaanngortartut. Tamanna assorujussuaq soqutiginarpoq, kisianni soorunami tamakkua misissorneqarsinnaanngussapput aatsaat ukiut arlaqanngitsut qaangiuppata.

Uanga Akademisk Diplomuddannelsertut censoriufigisarakkut opgaverparujussuit aamma atuartarpakka. Tassalu ilinniartitsisut ilinniaqqittut nuna tamakkerlugu siaruarsimasut atuartitseriaasitoqqap aammalu atuartitseriaatsit ilikkarluarfiusut malinnaavigisarnerini misilittakkatik allaaserisarpaat. Taakkualu ataatsimut isigalugit ersersippaat atuartitseriaasitoqaaq aaqqissugaannginnerujussuusoq, atuartitsinermilu minutserpassuit maanganartinneqartarlutik. Uanili periutsumi nutaami atuartitsinerit tamarmik sinaakkusersorneqareertaramik suliassiissutillu nerriviup qaavaneereersarlutik aaqqissuussaalluarnerusut. Tamanna opgavini tamangajanni ersarippoq.

Ilinniartitsisut suleqatigiittariaqartut

Janne Kleist Lyberth naapertorlugu Atuarfitsialammut peqqussut piviusunngortinneqassappat atuartitseriaatsit ilikkarluarfiusut pimoorullugit atorneqartariaqartut, taamaattoqassappallu ilinniartitsisut suleqatigiittariaqartut.

- Ilikkagassatut anguniagassat alloriarfinni pingasuni anguneqassappata klassini ataasiakkaani anguniagassat aaqqissuunneqaaqartariaqarput. 1. klassimi, 2. klassimi aamma 3. klassimi atuartut sulerissappat? Taamatullu qummut klassit alliarfornerini anguniagassat eqqarsaatigalugit. Uagut sapaatip akunnerata tulliani (aggstip 9-aaniit) atuarfitsinni suliaq ukiut arlallit ingerlatareernikuusarput nangissavarput, tassalu ilikkagassatut anguniagassanik immikkoortitaluta. Suliaareersimasut inerisaqqillugit, aaqqissuuteqqillugit. Pitsanngorsaaginnavittussaagattami.

Una inatsit naliliiffigineqartussaavoq ukiaq manna. Qanoq illit naatsorsuutigaaq pisoqassasoq? Ingerlaqqissava imaluunniit periutsumik allanik ujartuisoqassava?

- Uagut atuarfitsinni pigilerparput aamma inerisartuasavarput. Takorloorsinnaanngilara peerneqarsinnaanera. Pikkorissarnerit nalitoorujussuupput kommuunillu aningaasaparujussuit atoreerpaat ilinniartitsisut pikkorissarnerinut. Taamaattumik aamma kinguneqarlutitsisari-aqarpugut, aammalu ilisimalereerparput atuartitseriaatsit ilikkarluarfiusut sakkutut atornerini pikkorissartuaaginnasalluta. Atuartunillu pigiliunneqassappata qanoq ineriartortissinananerlugit isummorsorfiguartaqarparput. Tassa atuartut pitsaanerpaamik angusaqarlutik atuarfiminngaanniit soraarummeerlutik inuiaqatigiinni ilinni-aqqinnissamat ingerlaqqinnissaat eqqarsaatigalugu.■

Foto: Viggo Andersen

Juanna Petrussen, journalist

Ud for Aasiaat, i 'mundingen' ud til Davisstrædet, ligger øgruppen og bygden Kitsissuarsuit med sine ca. 80 indbyggere. Jeg kommer til bygden med Diskolines båd en fredag sidst i august om eftermiddagen og bliver budt velkommen af en dansk mand med stort fuldskæg. Det viser sig at være Viggo Andersen, der er den ene af lærerne på skolen, ene dansker og i gang med sit fjerde år på skolen.

Fra båden følger vi vejen over nogle klipper og kommer ud på et fladt område, hvor et stort gult hus står nærmest majestætisk og lidt afsondret fra de andre huse, Ole Reimerip Atuarfia står der på bygningen. Man mærker med det samme, at det er en skole, som eleverne i høj grad er med til at præge med deres kreative påfund og – skulle det vise sig – projektopgaver, der hænger alle steder på vægge og lofte. Der hænger for eksempel en imponerende stor narhval i fuld størrelse af papmaché på loftet over trappeopgangen i skolens to-etagers afdeling. Oppe i 'andensalen' venter skoleleder Karoline Larsen, til daglig kaldet Qaarat, og lærer Sara Abelsen mig, og jeg siger føreløbig tak til Viggo, som jeg skal vende tilbage til, når jeg har talt med de to grønlandske lærere. Min tid er knap, så jeg starter straks med at udspørge mine 'ofre'.

Faldende elevtal

I år er der 13 elever, der undervises i to hold, 1. til 6. klasserne for sig og 7. til 9. klasserne som hold to, af tre lærere, een timelærer og to seminarieuddannede lærere. Der er også en elev, der får specialundervisning i fem timer om ugen. Sidste år var der 16 elever, som var delt i tre hold. Udover de tre lærere er der en pedel, to rengøringsdamer og en klubleder på skolen. Herudover er der en klubleder for voksne fra november til hen på foråret. Umiddelbart virker det, som om I har en skole, der har, llinniartitsisoq 12

hvad den har brug for. F. eks. er der en seks-syv computere i dette rum. Er de beregnet til eleverne?

- Ja, computerhåndtering eller brug af computer er en del af undervisningen, og det foregår heroppe. Dette rum er ellers beregnet som lærerværelse, men da vi ikke har de store administrative opgaver, bliver det brugt meget åbent, også til undervisning. Det blev især flittigt brugt, da der var mange flere elever. På et tidspunkt var her 33 elever, fortæller Karoline Larsen.

Vil det sige, at folk flytter væk fra bygden, siden eleverne er blevet så få?

- De har været endnu færre før i tiden, på et tidspunkt havde vi kun ni elever. Men det er som om, befolkningstallet nu er stabilt.

- En medvirkende årsag til, at der nu er så få elever er, at folk i dag får færre børn end tidligere, tilføjer Sara Abelsen til Karoline Larsens forklaring.

Egnede metoder

Loven om den gode skole Atuarfitsialak trådte i kraft i 2003, og med den er der fulgt stor kursusaktivitet i bl.a. de effektive undervisningsmetoder. Bruger I det også her på skolen?

- Ja, bestemt. Vi har heldigvis ikke lidt under større lærermangel her, og de uddannede lærere vi får hertil har været flinke til at lære fra sig af det, de har lært, siger Karoline Larsen.

Sara Abelsen startede i skolen som vikar i 1997, siden blev hun timelærer, hvorefter hun gennemgik den decentrale læreruddannelse, som hun blev færdig med i 2002. Vi spørger hende, hvad undervisning af elever i en bygdeskole kræver af en lærer?

- Det, at der kun er to hold elever og tre lærere, kræver at vi er fleksible. Jeg mener også, at vi rent undervisningsmæssigt er på niveau med byskolerne. Det ses efter min mening bl.a. i, at flere elever herfra fortsætter på GU. Jeg har arbejdet i større byer i to år, men efter jeg er kommet tilbage til bygden her, kan jeg se, hvor viljestærk bygdeboerne er, også børnene. Der er stor ansvarsfølelse, f.eks. for at lave lektier.

Jeg har deltaget i flere kurser i de effektive undervisningsmetoder, også efter jeg er vendt tilbage til bygden

her. I dag kan jeg klart se, at metoderne er meget mere givende, og det er lettere at styre eleverne, hvis man bruger dem i undervisningen. Eleverne lærer at arbejde selvstændigt og får større selvtillid.

Den gamle metode giver ikke de bagerste og mest tilbageholdende elever mulighed for at få så meget ud af undervisningen. Til gengæld skal alle eleverne, ifølge de effektive undervisningsmetoder, have fået intensiv undervisning i dialogcenteret hos læreren i løbet af undervisningstimen. På den måde sikrer man, at alle deltager og får noget ud af undervisningen. Et andet vigtigt element i de nye metoder er, at man indleder timen med at snakke om, hvad målet med undervisningen er og slutter af med at evaluere, hvad man har lært. På den måde sikrer man, at alle elever har lært noget i løbet af time.

Tæt på virkeligheden

At lave projekter bliver nævnt mange gange, mens vi snakker undervisning, og jeg beder Sara Abelsen om at komme med et eksempel på, hvad det går ud på:

- Lad os sige, at vi har time i naturfag og har et emne om sælen. Så er det oplagt, at vi får fat på en sæl, som vi tager med i skolen, skærer den op, tager skindet af, skraber spækket af og eventuelt laver en beskrivelse, som vi kan vise som power-point.

Karoline Larsen tilføjer, at eleverne engang under en narhvalsfangst havde narhvalen som projekt. De gik så højt op i opgaven, at de endda målte tarmene på en og sluttede af med at lave papmaché-udgaven ud fra de mål, de selv havde taget af den døde narhval. De starter med at læse om de udvalgte projektemner og slutter af med konkrete opgaver med rigtige dyr.

Hun fortæller, at de er og har været meget heldige med lærerne, som deler ud af og følger op på de nye ting, de lærer. Desuden løses eventuelle hindringer fleksibelt. Som eksempel herpå fortæller hun, at hun efter mange år som timelærer er blevet skoleleder, fordi hun har indgående kendskab til bygden og beboerne. Hun og Viggo Andersen har delt opgaverne sådan, at han laver de administrative opgaver, bl.a. skemalægning, mens hun tager sig af kontakten til børnene og deres forældre og er ansvarlig for driften af skolen. Det foranlediger mig til at spørge, hvilken indflydelse det har på eleverne og skolen at have en dansk lærer?

- Jeg synes, det har en positiv virkning, siger Sara Abelsen. Vi har også haft danske lærere tilbage i '90-erne. Det kan godt være lidt anstrengende de første par dage at skulle omstille sig til at bruge et sprog, man ikke er vant til at bruge. Men jeg synes, at det har betydning for vore børns måde at være på over for fremmede. De er ikke så tilbageholdende over for gæster udefra og er blevet mere imødekommende, da der altid har været danskere her.

I har selv nævnt, at der bliver færre og færre elever. Hvordan ser fremtiden ud for skolen, tror I?

- Hvis det fortsætter på den måde, er det ikke svært at forestille sig, at der måske kun vil blive en klasse i fremtiden. Men vi håber, det ikke sker, da det er krævende at undervise elever med så stor aldersspredning og så stor forskel på, hvad de har af skolekundskaber. Heldigvis er vi tre lærere vældig gode til at bakke hinanden op. Vi kender hinanden og er åbne omkring vore styrker og svagheder hver især, og den, der er stærk på et område tager over, hvis der er brug for det, fortæller Sara Abel-

sen. Karoline Larsen tilføjer:

- Der er trykt i vores bygd, og der er ingen stridende parter, der spolerer stemningen. Det er som om denne tryghed spredt sig som ringe i vandet, også her til skolen. Selvfølgelig bliver vi også påvirket af udvikling. Der er f.eks. rygter om, at vi må sende vore børn tidligere afsted til byerne. Jeg synes politikerne skal tænke sig godt om, inden de beslutter sig. Unge mennesker i teenagealderen er jo netop meget letpåvirkelige af deres omgivelser, og det er ikke nogen hemmelighed, at vi har mange utilpassede unge i dagens Grønland. Derfor er det ikke særlig betryggende for forældrene, hvis de i fremtiden må sende deres børn væk hjemmefra endnu tidligere. Sara Abelsen kan godt forstå forældre, der vægrer sig ved at sende deres børn afsted, før de er klar til det, men fortsætter:

- Jeg får lyst til at spørge de forældre: Hvornår vil I så gøre børnene mere selvstændige? Jeg synes, man skal fokusere på at styrke de svage sider hos barnet, så det kan blive mere selvstændigt. En af måderne at åbne verden for de unge kan være at sende dem til undervisning i byskolerne et par år.

Stor opbakning fra forældrene

Forældrenes opbakning har stor betydning for, at en skole på størrelse med Ole Reimerip Atuarfia kan fungere godt. Det ser heller ikke ud til at være noget problem, Sara Abelsen:

- Forældrene her følger allesammen med i deres børns skolegang. De føler det som deres pligt, og hvis bare en ikke tropper op til møderne, føles det lidt som et svigt. Det er også medvirkende årsag til, at børnene er så pligtopfyldende overfor skolen.

Hvad består samarbejdet med forældrene i?

- Som klasselærer snakker jeg med forældrene med udgangspunkt i, hvordan de enkelte børn fungerer i skolen, ikke mindst ud fra deres positive sider. Jeg husker nemlig så tydeligt selv, da jeg gik i skole, at man tog kontakt til forældrene udelukkende på baggrund af negative oplevelser med barnet. Derfor har jeg fra starten af min karriere lagt vægt på, at tage udgangspunkt i de positive ting, når jeg snakker med forældrene, så kan man tage de mindre gode ting eller svagheder hos barnet til sidst.

- Vi har gode erfaringer med den måde at møde forældrene på, start med de positive ting hos barnet og slut mødet med svaghederne, og hvordan de eventuelt kan rettes op. Det har en positiv effekt på samarbejdet med forældrene og kan anbefales, siger Karoline Larsen. Begge lærere bedyrer, at det for det meste er forældrenes fortjeneste, at eleverne hvert år kan tage på studierejse rundt omkring i landet, til Danmark og endda en gang til Canada. De samler penge ind ved bankospil, som de selv giver præmier til i form af mattak og andet godt til ganen. Med jævne mellemrum samler de hele bygden til fællesspisning på skolen, hvor hver især giver et mindre beløb for maden. Ja, de tager også til Aasiaat for at lave bingo og sælge lodsedler, hvor præmien er de aftertragtede grønlandske madvarer, som bygden er så rig på. På den måde bliver 'mange bække små til en større flod' til glæde for børnene, der tager på rejse med voksne rejseledsagere. Forældre, der sidder i skolebestyrelsen, deltager også aktivt i forberedelserne til skoleafslutning, julearrangementer med mere. ■

Nunaqarfimmi atuarfik:

Foto: Juanna Petrussen

Juanna Petrussen, journalist

Aasiaat avataanni Davisstrædemut anilangasumiipput qeqertat nunaqarfillu Kit-sissuarsuit 80-it missaannik inullit. Disko-linep angallataanut ilaallunga tikippunga tallimanngornermi agusti naajartortoq, niuffiortalugu angut qallunaaq umittoorujussuaq. Sunaaffa Viggo Andersen, qallunaartatuaalluni atuarfimmi ilinniartitsisut pingajuat, ukiut sisamassa at aallartillugu tamaani ilinniartitsisuuvoq.

Angallammiit aqqusineq qaqqajunnatigoortoq maliinnarlugu majuaratta narsaamanermut appakaappugut. Tassani ippoq illunit allanit avinngarusimalaarluni immikkuullarillunilu illorsuaq sungaartoq, Ole Reimerip Atuarfia saneraani allassimavoq. Iserfigalugu malunnarpoq atuariusoq atuarta annertuumik sunneeataaffigisaat, tassami suliarpassui iikkani qilaamilu nivingapput. Qilalugaq qernertaq piviusutut angitigisoq papmachémit sanaaq tummeqqat qulaanni nivingasoq immikkut maluginiarnarpoq. Inimi qullermi atuariup pisortaata Karoline Larsenip, Qaarap, ilinniartitsisullu Sara Abelsenip utaqqivaannga, Viggolu qutsavigigallarpara uterfigeqqikkumaarakku suleqatai oqaluutereerukkit. Piffissaqarujussuannginnama torrutiinnarlugu apersulerpakka.

Atuartut ikiliartuinnartut

Ukioq manna atuartut 13-iupput, marlunnut avillugit atuartinneqartut, 1. klassiniit 6. klassinut immikkut kiisalu 7. klassiniit 9. klassinut immikkut. Ilinniartitsisui pingasu-

upput, timelærerit ataaseq ilinniartitsisutullu atuarsimasut marluk. Atuartoq ataaseq immikkut atuartinneqartarpoq sap. akunneranut nal. akunnerini tallimani. Atuartut siorna 16-iusimagaluarput, pingasunut avillugit atuartinneqartarput. Taakku saniatigut atuarfik pedeleqarpoq, marlunnik asaasoqarluni klubbertitsisartoqarlunilu. Aammattaaq inersimasunut klubbertitsisartoqarpoq, novembarimiit upernaap tungaanut ingerlasartumik.

Atuarfissi takuinnarlugu amigaateqarpasinngilaq. Soorlu maani inimi computereqarpoq arfiniunngikkunik arfineqmarlunnik. Taakku atuartunut naatsorsuussaappat?

- Aap, computererneq atuartitsinermi ilaasarpoq, maanilu ingerlanneqartarluni. Manna ilinniartitsisut inaattut naatsorsuussaagaluarpoq, kisianni allaffissornikkut suliassarpassuaqannginnatta ammasorujussuarmik atorparput, aamma atuartitsivittut. Pingaartumik atuartut massakkorniit amerlanerujussuugallarmata atorluarneqartaqaaq. Piffissammi ilaani atuartut 33-unikuugaluarput, Karoline Larsen oqaluttuarpoq.

Imaappa inuit nunaqarfimmiit nutserarnerat peqqutaasoq atuartut taama ikitsigilersimanerannut?

- Suli ikinnerunikuupput, allaammi qulaaluaannaanikuugaluarput. Maannali innuttaasut soorlumi aalaakkaanerulersut.

- Atuartut ullumikkutut ikitsiginerannut peqqutaagataavoq inuit qangamut sanilliullugu meeqqiorpallaarunnaarsimanerat, Sara Abelsen Karolinep nassuiaaneranut tapersiivoq.

Periutsit tulluartut

Atuarfitsialammut inatsit 2003-mili atuutilersoq pikkoris-saaneppassuarnik malitseqartinneqarnikuuvoq, soorlu atuartitseriaatsit ilikkarlurfiusut pillugit. Ilissi taakku maani atorpisigit?

- Aap, ilaana. Qujanartumik ilinniartitsisussaaleqineq ajor-

nartorsiutigisannginnatsigu, ilinniartitsisullu ilinniarsimasut pikkorissaraangamik ilikkakkaminnik ingerlatitseqqittarlutik, Karoline Larsen oqarpoq.

Sara Abelsen 1997-imi vikarisut aallartissimavoq, kingornalu timerlæreriereerluni najugaq qimannagu ilinniartitsisut atualerami, ilaatigut Nuummi atuareerluni, 2000-imi naammassisimalluni. Aperaarput nunaqarfimmi atuartitsineq ilinniartitsisumut qanoq piumasaqaateqarneris?

- Atuartut holdinut marlunnut avissimanerat uagullu ilinniartitsisut pingasuunerput eqaatsumik suleriaaseqarnissamik piumasaqarpoq. Uanga isumaqarpunga atuartitsinerput illoqarfimmi atuartitsinerput naleqqersuulluarsinnaasoq. Tamatumunnga takussutissat ilagaat atuartut maanngaanneersut arlallit GU-mut ingerlaqqittarnerat. Uanga nammineq ukiuni marlunni illoqarfinni angineri ilinniartitsisut sulereerluna maanga uterama takusinnaavara nunaqqatigut qanoq piumassuseqartigisut, aamma meerartaasut. Akisussaannermik misigineq angeqaaq, soorlu ilinniagassat suliarinissaat eqqarsaatalugulu.

Atuartitseriaatsit ilikkarlufiusut arlaleriarluna pikkorissaqataaffigisarpakka, aamma maanga utereernerma kingorna. Ullumikkut ersarissumik takusinnaavara periut-sit taakku qanoq pissarsiffiutigisartut, atoraannilu atuartut aqukkuminarnerusarlutik. Aamma atuartut nammineerlutik sulinissamut imminnullu tatiginerunissamut ilinniutigsarpaat.

Periusitoq atoraanni atuartut tunorliit tunuarsimaarnerpaallu ilikkagaqarnissamut iluamik periarfissineqarneq ajorput. Akerlianik periutsit ilikkarlufiusut atoraanni pissaaffiuvoq tiimip atuartitsiffiusup ingerlanerani meeqqat tamarmik ilinniartitsisup sulliviani qanimut oqaloqatigalugit atuartinneqarsimanissaat. Taamaalluni kikkut tamarmik atuartitsineri pissarsiaqarnissaat qulakkeerneqartarpoq. Pingaarutilik alla tassaavoq periutsit taakku naapertorlugit atuartitsinerup aallartinnerani suut ilikkarneqassanersut oqaluuserineqartarmat naanerani ilikkarsimasat naliliiffigalugit. Tassa atuartut tamarmik ilikkagaqarsimanerat qulakkeerneqartarpoq.

Piviusunut qanittuuneq

Projektilerineq atuartitsineq pillugu oqaloqatigiinnitsinni arlaleriarluni taaneqartarmat, Sara Abelsen qinnuigaara tamanna pillugu assersuusioqqullugu:

- Tassamigoq pinngortitalerineri pui sammivarput. Taava pissusissamisoorpoq puisimik pissarsilluta maanngaakkutsigu, pilallugu, ameerlugu amialu qapiarlugu, immaqalu allaaseralugu qarasaasiakkut power point atorlugu saqqummiussinnaasatsinnik.

Karoline Larsen tapersiilluni oqaluttuarpoq atuartut taamaallutik qilalugarniarnerup nalaani qilalugaq immikkut sammisimagaat. Pimoorussingaaraminngooq allaat qilalukkap erlavii uuttortarsimavaat, naggataatigullu qilalukkamik uuttortakkatigut tunngavigalugit papmachémik qilalukkiorsimallutik. Tassalu sammisassatut aalajangijsatik atuakkatigut sammereeraangamik t piviusumik qanimut sammisarpaat.

Karoline aamma oqarpoq ilinniartitsisut ilikkakkaminnik nutaanik siammaallutillu ingerlatitseqqittarnerat atuarfimmut iluaqutaqisoq. Aporfiiilugooq eqaatsumik aqqiivigineqartarput. Tassunga assersuutitut oqaatigaa nammineq ukiorpassuarni timelæreritut sulereerluni atuarfimmi pisortanngorsimalluni nunaqarfimmi inuinilu qanimut ilisimasaqarnini pissutigalugu. Viggo Andersenilu sulias-

satik ima avissimavaat taanna allaffissornikkut suliassanik, soorlu skemaliornermik, ingerlatsisarluni namminerlu meeqqanut angajoqqaavinullu attaveqarneq isumagalugu aammalu atiarfiup ingerlanneqarneranut akisussaalluni. Taama oqarmat apererusuummerpunga qallunaamik ilinniartitsisoqarneq atuartunut qanoq sunniuteqarneris malugisimaneraat?

- Uanga isumaqarpunga pitsaasumik sunniuteqartoq, Sara Abelsen akivoq. Aamma '90-ikkunni qallunaamik ilinniartitsisoqarnikuuvugut. Aallaqqaammut, pingartumik ulluni siullerni, ilungersunalaarsinnaavoq oqaatsit ulluinnarni atunngisat atorniarsarilerlugit. Kisianni isumaqarpunga meerartatta takornartanut qanoq pisseuqarnerannut sunniuteqartoq. Avataaneersunut tunuarsimaarpiangillat ilakkuminarlutillu, maani qallunaartaqartuaannaratta.

Meeqqat ikiliartuinnartut eqqaareerparsi. Atuarfiup siunissaa qanoq takorloorpisiuk?

- Taamatut ingerlaannartoqassappat takorloorneqarsinnaavoq siunissami klassi ataatsiinnangorsinnaasoq. Neriunarporli taama pisoqassanngitsoq, tassami ukiu-mikkut atuartutullu pisinnaasamikkut taama assigiinngit-sigisut ataatsimoortillugit atuartittarnerat ilinniartitsisumut annertuumik piumasaqarfiuvoq. Qujanartumik ilinniartitsisut pingasuusugut immitsinnut tapersersogatigiillaq-qippugut. Ataasiakkaarluta nukittuffigut sanngiiffigullu nalunngilagut ammaffigalugillu, pisariaqaraangallu ikio-qatigiittarluta, Sara Abelsen oqarmat Karoline Abelsenip nangippaa:

- Nunaqarfippat toqqissisimanartuuvooq akerleriiffiunani. Soorlumi tamanna siaruaattartoq, aamma maanga atuarfitsinnut. Soorunami ineriartornermit sunnerneqartarput. Soorlu tusatsiakkat ilagaat meerartagut ullumikkornit piaarnerusumik illoqarfinnut atuariatortittalersinnaagigut. Isumaqarpunga qinikkat eqqarsarluaqqaassasut taama aalajangertinnatik. Inuusuttuaqqammi avatiminni pisunit sunnertiasuusarput, tamattalu nalungilarput ullumikkut nunatsinni inuusuttorpassuaqarmat atugarliortunik. Taamaammat meeqqat suli inuusunnerusut aallartittarnissaat angajoqqaanut toqqissisimanangilaq.

Sara Abelsenip angajoqqaat meeqqamik suli piareernatik aallartinnissaannut nangaassuteqartartut paasillaarsinnaavai. Nangipporli:

- Angajoqqaat apererusuppakka: Taavami qaqugu meeqqat namminiilersinniarpisigit? Isumaqarpunga meeqqat sanngiiffigisaat nukittorsarneqartariaqartut nammineersinnaalersinniarlugit. Inuusuttut ukiuni marlussunni illoqarfimmut atuariatortillugit silarsuarmik ammaassiffigineqarsinnaapput.

Angajoqqaanit tapersersorluarneqarneq

Angajoqqaat tapersersuinerat atuarfiup Ole Reimerip Atuarfiatut angitigisup ingerlalluarnissaanut pingaruteqaaq. Tamannalumi ajornartorsiutaarpassinngilaq, Sara Abelsen:

- Angajoqqaat maaniittut tamarmik meeqqamik atuarnerannut malinnaapput. Tamanna pisussaaffitut isigaat, ataatsimiisitsinernilu ataasiinnarlunniit peqataanngikkaangat ippigineqartarpoq. Taama tunniusimanerat aamma meeqqat pisussaaffimminnik naammassinnikkusunnerannut pequtaqataavoq. Sutigut angajoqqaanik suleqateqartarpisi?

- Uanga klasselæreritut angajoqqaat oqaloqatigisarpakka

meeqqat atuarfimmi killiffiat aallaavigalugu, minnerunngitsumik nuannersortaanik apuussivigalugit. Uangami nammineq eqqaamalluaqaara atuarallarama angajoqqaat aatsaat attavigineqartartut meeqqat nuanniitsumik misigisaqarfiugaangata. Taamaammat sulileqqaaramali pingaartissimavara nuannersut aallaavigalugit angajoqqaanik oqaloqateqartarnissara, nuanninnginnerimmi imaluunniit meeqqap sanngiiffigisai naggasiutigineqarsinnaapput.

- Taama pissusilimmik angajoqqaanik oqaloqateqartarneq pitsaasunik misilittagaqarfigivarput, meeqqami nuannersut aallarniutigisarlugit immaqalu sanngiiffii taakkulu qanoq aaqqiivigineqarsinnaanerata kingulliullugit. Angajoqqaanik suleqateqarnermi iluaqutaapput inassutigerusunarlutillu, Karoline Larsen oqarpoq.

Ilinniartitsisut marluullutik oqaatigaat, meeqqat ukiut tam-

aasa paasisassarsiorlutik nunatta iluani assigiinngitsunut, Danmarkimut allaammi ataasiarlutik Canadamut angalasarnerat annermik angajoqqaat nersorneqaatissarigaat. Aningaasanik katersisarput bankortitsillutik namminneq tunniussaminnik eqqugassartalinnik, soorlu mattannik mamartunillu allanik. Akuttunngitsumik nunaqqatigiit atuarfimmi nereqatigiissittarpaat akiliisilaarlugit. Ilami allaat Aasiannukartarput bingortitsiartorlutik eqqornia-gassanillu normulinnik tuninaasarlutik, kalaaliminernik nunaqarfimmiut pisuussutaannik eqqugassartalinnik. Taamaalillutik aningaasat annikitsukkuutaat amerlisarput meerartaasunut, inersimasunik angalaqateqarlutik angalaarsinnaanngortunut, nuannaarutaalerlutik. Angajoqqaat atuarfiup siulersuisuini ilaasortaasut atuarunnaalernermi, juullimi pisussanut allanullu piareersaaqataasarputtaaq.■

Elisa Andreassen – isikkanilinnik arfineq-marlunnillu ukiulinnut anaanaq aamma Emma Angubesen isikkaneq-marlunnik ukiulimmik atuartuutilik:

Meeqqassi atuarfiat ilissinnut angajoqqaanut qanoq pingaaruteqartigaa?

- Atuarfik ajunngilaq, meeqqat ilikkagaqarluarfigisaraat malunnarpoq.

- Meeqqanut pingaarutilerujuuvoq, nalinginnaasunik ilikkagassanut taavalu ullaakkut iternermiit naammassinisat tungaanut pisassanut ilinniutaasarami.

Ilissi qanoq ilillusi atuarfik suleqatigisarpisiuk, ilinniartitsisut qanoq ilillusi ikorfartorsinnaavisigut?

- Meeqqat sunik pisariaqartitsinerat aallaavigalugu saaffigineqarnerput naapertorlugu suleqataasussaavugut. Soorlu assersuutigalugu meeqqat anguniagassaata aallaavigalugit tapersersuilluta, immaqaa ukioq manna anguniagassanik aalajangiussisimappata uagut angajoqqaatut ikiuuffigisinnaasatsinnik, taava taamaaliussaagut.

Aamma paasivara meeqqat angalanissaannut katersinnermi peqataalluartartusi, susarpisi?

- Nerisitsisarpugut bankortitsillutalu. Angajoqqaat uagut nammineq pitsinnik pisiatsinnillu eqqugassaqaartitsilluta, tamanna iluanaarfiusartorjuuvoq.

Angalasarneq meeqqanut qanoq sunniuteqartarpa?

- Meeqqamut aallarnissamut sungiusaataagami iluatinnaateqarpoq tassuunga. Meeqqat uku amerlasoorpassuunngikkaluartut angajoqqaat uagut peqatigiiffinngornikuuvugut taalluta Atuartut ikinngutaannik. Tassalu annermik atuartut angalanissaannut aningaasanik katersisarpuq.

- Maanna ukiut allortarlugit angalasarpugut. Soorlu uanga isikkaneq-marlunnik ukiuliutiga Danmarkimeeqataallunilu

Nuummeereernikuuvoq.

Meeqqamut qanoq pingaartigaa angalasarneq, allanik takusaqartarneq?

- Tassa oqaluttuartaarput pissarsisorujuusimallutik nuannisarsimallutillu. Aamma peqanngilaartarnit assut malunnartumik siuariaatigisarpaat. Taavalu nunaqarfimmiikkatta meeqqat aallartariaqartarput atuarnertik illoqarfimmi nanginniarlugu, qulamanngitsumillu angalasarnit iluaqutigisarpaat angajoqqaat qimalluta atuariatornissaminut.

Taamatuttaaq avatangiisinut allanut tappinnerulertarput alappernaannerulerlutillu, soorlu periarfissanut allanut tappinnerulerlutik.

Ilinniartitsisut qallunaartaqarnerat atuarfimmu meeqqanullu qanoq sunniuteqarsoraasiuk?

- Uagut meerartagut siuariartorjuupput qallunaatut oqalunniarnikkut paasinninnissamut, Regine oqarpoq.

Emmap qallunaartaqarnertik ima oqaatigaa:

- Tamatsinnut immaqaa sunniuteqarpoq, tamakkiisumik paasisinnaanngikkaluarlugu oqaloqatiginiartariaqartarsigu.

Atuartut, taamalu aamma ilinniartitsisut, ikiliartornerat atuarfiup siunissaa eqqarsaatigalugu qanoq takorloortarpisiuk?

- Ajornakusoortarpoq. Atuartut taamatut ikiliartuinnassapata soorunalimi ilinniartitsisut killeqaleriartuinnassammat. Aamma massakutut ukiumikkut nikingasorjuullutik ataatsimut atuartinneqartarnerat eqqarsaatiginalaartartoujuuvoq. Soorunalimi ilaatigut immaqaa anginerit ilikkagassaasigut sunniuteqartassooq, Emma oqarpoq.

- Uagut aamma akissutisinissarput utaqqiinnarparput Akunnaanut nuunnissatsinnut. Taamaassappat tassa atuartuutigit soorunami aamma nooqataassapput.■

Foto: Viggo Andersen

Juanna Petrussen, journalist

Elisa Andreassen er mor til to elever og Emma Angubesen til en elev på skolen i Kitsissuarsuit. De to sidder i foreningen Atuartut ikinngutaat (Skoleelevernes venner). Foreningen samler penge ind til skoleelevernes studierejser.

Som det kan læses i en anden artikel i bladet, forpligter det når skolen i Kitsissuarsuit inviterer forældrene til samarbejde omkring børnene. Det være sig forældremøder eller samtaler om status på de enkelte børn eller sågar indsamling til studierejser. Derfor har man dannet Foreningen Atuartut ikinngutaat, som først og fremmest laver forskellige aktiviteter for at samle penge ind til børnenes studieture rundt omkring i landet, til Danmark og een gang til Canada.

Elisa Andreassen og Emma Angubesen sidder i foreningens bestyrelse og er aktive deltagere i indsamling af penge til deres børns studierejser. De laver bankospil, som forældrene selv giver præmier til, i form af proviant fra egen depot eller diverse varer fra butikkerne. Ind i mellem laver de mad, som de sælger til folk i bygden, der kommer og spiser. De to mødre giver også udtryk for, at rejserne er udviklende for deres børn og giver dem blod på tanden for at komme ud og uddanne sig. Jeg bad dem om at uddybe det:

- På den måde øver børnene sig til at komme hjemmefra. De oplever en masse nye ting og ser verden uden for bygden. De kan jo kun gå i skolen her til og med 9. klasse,

og må rejse til Aasiaat for at gå videre med skolen. Derfor betyder det meget for dem, at de har prøvet at komme ud andre steder, inden de skal væk fra os forældre for at gå videre i skole eller med anden uddannelse. De bliver også mere åbne for deres omgivelser og nysgerrige på at opleve mere, fortæller Emma hvis 12-årige datter har været i Danmark og Nuuk på studierejse.

Begge forældre mener også, at det at bygden har haft og stadig har en dansk lærer har en positiv indflydelse på børnene og deres forældre.

- Vore børn øver sig tit med at tale dansk og forstår meget mere nu end før i tiden, siger Elisa og bakkes op af Emma:

- Jeg mener, at det påvirker os alle, at der er en dansker her. Vi tvinges til at gøre os forståelige, selvom det måske ikke lykkes altid. På den måde er det en positiv udfordring for os alle.

Hvordan ser I fremtiden for jeres skole, hvis elevtallet bliver ved med at falde?

- Det er ikke så betryggende. Allerede nu, hvor der er så stor aldersmæssig spredning i holdene, kan man ikke lade være med at tænke på, hvilken indflydelse det har på undervisningen. Det må jo have konsekvenser at der er så stor forskel på, hvad eleverne kan, siger Emma.

Elisa fortæller, at hendes familie sandsynligvis flytter til Akunnaaq i den nærmeste fremtid. De venter kun på nogle formaliteter, inden det eventuelt sker. Dermed rejser også to af skolens 13 elever, sikkert til stor fortrydelse for de andre på skolen og resten af bygden.■

Ilinniartitsisoq kaffisoriarnermik nuannarisalik

Juanna Petrussen, journalist

*Viggo Andersen qallunaajuvoq Kitsis-
suarsunnilu Ole Reimerip Atuarfiani
ilinniartitsisuulluni ukiut sisamassa
aallartillugu. Viggop Kalaallit Nunaanni
sulinin i aallartippaa Aasianni ukiut pin-
gasut ilinniartitsisutut sulilluni, kingorna
ukioq ataaseq Akunnaamiippoq tassanilu
meeqqat ikippallaalermata Kitsissuar-
sunnut nuutinneqarluni. Viggollu isertu-
utinngilaa nunaqarfimmiinnissani nuan-
narinerugamiuk illoqarfimmiinnermut
sanilliullugu. Kalaallisulli oqaatsit naluna-
rluinnartutut isigiuarsinnarpai.*

Sunaana nunaqarfimmi noqitsisoq?

- Pissanganartutut misiginera. Aasianni blokkimi naju-
gaqarnermiit allaaneruvoq. Aasianni Gammeqarfimmut
pivunga atuartut 650-iusut ilinniartitsisullu 65-iullutik,
taamalu Danmarkimi atuariup qimatama assigalugu.
Ukiut pingasut tassani sulereerlunga unamminartunik al-
lanik atorfissaqartitsilerpunga.

Taakkumi Akunnaami nanivigit?

- Akunnaamiinnera nuannareqaara, ilaqutariillku marluk
allamut nuummata meeqqallu ikilivallaarlutik qinnuigineq-
arpunga maanga nooqqullunga. Tassami ajornanngin-
neruvoq qallunaaq ilinniartitsisoq kisermaa nuutissallugu
kalaallimit ilaqutalimmit immaqalu nunaqarfimmiujuarsi-
masumit.

Nunaqarfiit taakku marluk assigiinngissuteqarpat?

- Nunaqarfimmut nuukkama aalajangerpunga kaffisori-

aqquneqaraangama orniguttalerniarlunga. Nunaqarfiillu
assigiinngissutigaat Akunnaarmiut aqaguani aatsaat
aperisarmata sooq aggersimannginnersunga, maan-
imiullu agginngileraangama ulloq taanna sianertarput
aggeqqullunga.

Annilaanngatigilaanngiliuk aamma maanngaanniit
nooqquneqarnissat, tassami atuartuutisi aamma tamaani
ikiliartuinnarput?

- Tassam taama pisoqariartuaarpoq. Immaqali allamik
nunaqarfeqassaaq nuuffigisinnaasannik. Imatut oqaruma
ajunnginneruvoq, atuarijussuarmiinnissara maannak-
korpiaq kajungerinnginnakku. Nunaqarfimmiilluni ilin-
niartitsisuuneq allaagami. Atuartut, taakku angajoqqaavi
suleqatillu qanillinarnerugamik.

Qallunaaqatinnik ataatsimooqateqarneq maqaasisanngil-
iuk?

- Suu, imatuunngitsoq, Viggo akivoq illariarlunilu nipitu-
umik nangippoq:

- Aasianni suli ikinnguteqarpunga, namminerlu angal-
lateqarama ilaaneeriarlunga Aasiannukartarpunga.
Ukiuuneranili, qulimiguullit atorlugit taamaallaat angalaso-
qaleraangat, decembarimiit marsip qaammataa tikillugu
maanngaanniit nikissaartarpugut. Allatulli ajornarpoq.
Kisianni uannut nalaatsornerinnaalaarpoq angallannikkut
ajornartoorfiusartumi najugaqalernera.

Nunaqarfitsialassuaq

Aammami avaseqaasi..?

- Ilumut, avaseqaagut. Imaassinnaavorli tamanna
peqqutaataasooq nunaqarfimmiut nakuujunerannut.
Nammineermermi sungiusimavaat, ikiorneqarnissaq uta-
qisarinagu. Taamaammat maani nammineertariaqarpu-
gut.

Paasivara angajoqqaat atuariimmi suleqatigilluarisi.

Isumaqaataavit?

- Aap, angajoqqaat tapersorsorpaatigut. Pingaaqaarlut an-gajoqqaat atuarfik pitsaasumik isigimmassuk. Soorlu atu-artuuteqanngilagut napparsimasuusaartartunik, aammami sooq taamaaliussagamik? Toqqorfissaqanngillammi, napparussuaqanngilarlu nivinngakataarfigisinnaasaannik, soorli illoqarfimmi taamaaliortartut. Nalanngisaartummi aamma ingerlaannaq paasineqassapput.

Kukku qamutaasat assakaasullit takuinnarsinnaavatit, atuartut anitsiaraangamik atortagaat. Aammalu aatsaat anitsiartillutik atortarpaat nuannareqalugillu, imminnut utaqqisaqattaallutik atortarpaat. Taamaattorli atuarnarup avataani attorneqarneq ajorput. Nalunngilaat atuarnarup nalaani atugassaasut, illoqarfinni taamaattoqarnavi-anngikkaluarpog.

Akuerineqarlututut misigisarpit, naak kalaallisut oqaase-qanngikkaluarlutit?

- Soorunami ilaanni tinnerstartarpaannga, isumaga malil-lugu ajunngitsumik. Aperisarpit kalaallisut ilikkarnarusari-aqalinnginnerunga. Kisianni aamma, soorlu ilaqutariinni kaffisoriartillunga, avataaneersut aperigaangannga kalaallisut oqalussinnaanersunga naaggaarukkit oqarlun-galu oqaatsit pingasuinnaat nalunagit, sisamallu oqaa-tigisoorlugit, malugeriikatassavaat. Aammami atuartut annerit oqartarput nammineq oqartarninniit sapinng-isaqarnersunga.

Ilinnummi anguniagaava kalaallisut oqaluttalernissaq?

- Naamik, tamanna immi anguniagaanngilaq. Kisianni soorunami kalaallisut attaveqateqarsinnaaneq angoru-sukkuarpara. Kalaallisulli oqaatsit uannut silarsuaavoq takornartaq. Kalaallit qallunaatut oqalulluarsinnaasut nersortaqakka. Uanga kingusinaarlunga aallartinniku-ugama, eqqarsaatigisalerparali aasami sulinnigiffeqarninni sapaatip akunnera Sisimiuni Oqaatsinut ilinniartummi atussannginnerlugu. Imaassinnaavoq iluaqutaasoq. Maaniileqqaarama qallunaanik kalaallisut atuartitsineq isumaqatigiisummi ilaavoq. Ilinniartitsisulli maanga suliaartortut tiimerpassuarni atuartitsisittaraanni kalaallisut ilinniarnissaannut nukissarutsinneqartarput. Taamaam-mat periarfissaq tamanna maangaannartarpoq. Uanga nal. akunnerini arfineq-pingasuni atuartitse-reernerma kingorna nal. akunnerini marlunni kalaallisut atuartinneqarnissamik periarfissinneqaraluarpunga. Kisianni sumilluunniit ilikkagaqarneq ajorpunga, naak pik-korissumik ilinniartitsisoqaralualuta.

Kalaallisulli oqalussinnaannginnera maani aamma iluaqutaasarpoq. Meeqqammi nalunngilaat kalaallisut oqalunneq sapersunga, taammaammat namminneq qallunaatut tuluttulluunniit oqaluffiniarsarisarpaannga. Tassalu kalaallit atuartut oqaatsinik pikkoriffiginngisamin-nik atuinissartik tunuarsimaarfigeruttorlugu, qallunaatut misiliisariaqartarput attaveqatigiissinnaaniassagatta.

Maaniiginnaqqusisarput

Aammami illit suliassanni pingaarnarunnguatsiarpoq atuartunik qallunaatut ilinniartitsineq..., tamanna nunaqar-fimmi massumatut ittumi iluatsittarpa?

- Ilaatigut iluatsittarpoq. Isumaqarpunga atuartut angajul-liit, maannamut ukiut pingasut malittareriikkakka, qallu-naatut oqaatsinik ilikkagaqarusulersut, angajoqqaamin-nullu nutserisuusarlutik. Ataatsimummi isigalugu aamma atuartutittu atuarnertik nuannareqaat.

Ukiog siulleg nunaqarfimmiilluni i en bygd, der skal

man lige ses an, ikke? Uninngaannarniarpa, imaluunniit asuli nuannariinnarlugu maaniippa? Uninngaannaraanni nuannerneruleriartortarpoq, inuillu maaniiginnaqqusisutut nipeqalersarpit.

Maanimiut nalunngilaat piniartutut inuussutissarsiorneq siunissaqarpallaanngitsoq. Taamaattumik meerartatik atuarnissaannik tapersorsorluartarpaat.

Taama oqaluttuarpoq Viggo Andersen, aamma atuarfimmi suleqatigiilluarnermikk nersorinnittoq. Taanna atuarfimmi allaffissornikkut suliassaasinnaasunik isumaginnit-tarpoq, soorlu skemaliornermik sammisassanillu piler-saarsusiornermik, allanillu Danmarkimi misilittakkaminik aallaavilinnik. Oqaatsinilu naggaserlugit oqarpoq:

- Inuit ilaat isumaqarput taama ikitsigisunik atuartuute-qarluni iluatannassasoq. Kisianni sisamaniit arfinilinnut atuartitaqarneq nuannersuinnaasanngilaq, pingaartumik atuartut klassinit pingasut/sisamaneertillugit. Ilinniartit-sisumut piumasaqarfiusaqaaq, nassaarsiullaqqissuusari-aqarpoq.

Taama ikitsigisunik atuartitsinermi nuannarnerpaasar-poq, meeqqat imminnut ataqpeqatigiinneq ilinniartar-massuk. Angajullit nukarlernik ikiuiumatusarput, nas-suerutigisinnaalersarlugulu 'minnerit' ilaanni imminnit pikkoriffeqarnersinnaasartut. Taamaalluta power pointi-lerinitsinni nivarsiararujussuup paasivaa nukappiaraq 4. klassimi atuartog immiit pikkorinnerusoq, ikiortigilluarlugulu. Atuartulli ukioqatigiiaaginnaallutik atuaqatigiittartut taamatut misigisaqartanngillat.■

Foto: Juanna Petrussen

Foto: Viggo Andersen

Juanna Petrussen, journalist

Viggo Andersen er dansk og lærer i Ole Reimerip Atuarfia i Kitsissuarsuit, hvor han har været i tre år. Viggo startede sin grønlandskarriere i Aasiaat, hvor han var lærer i tre år, hvorefter han var et år i Akunnaaq inden han blev flyttet til Kitsissuarsuit, da eleverne i Akunnaaq blev for få til, at han kunne blive der. Og Viggo lægger ikke skjul på, at han foretrækker bygdelivet frem for at bo i en by. Men grønlandsk er stadig en 'fremmed verden' for ham.

Hvad er det, der trækker i en grønlandsk bygd?

- Jeg synes, det er spændende. Det er anderledes end at bo i en blok i Aasiaat. Da jeg kom til Gammeqarfik i Aasiaat var der 650 elever og 65 lærere, og det var den samme slags skole som den, jeg kom fra i Danmark. Efter tre år trængte jeg til nye udfordringer.

Fandt du dem så i Akunnaaq?

- Jeg var meget glad for at være der, men børnetallet faldt drastisk, da familier flyttede, så man bad mig om at flytte herud i stedet for. Det er jo nemmere at flytte en enlig dansk lærer end en grønlandsk lærer med familie eller måske en, der er fastboende og stammer fra bygden.

Er der forskel på de to bygder?

- Da jeg flyttede til en bygd, besluttede jeg at komme til kaffemik, når der inviteres til det. Der er den forskel, at folk i Akunnaaq spørger dagen efter, hvorfor jeg ikke kom til kaffemik. Her i Kitsissuarsuit ringer man på selv dagen, hvis jeg ikke dukker op.

Er du ikke lidt bange for, at du også vil blive bedt om at flytte her fra bygden, der bliver jo færre og færre elever også her?

- Det er på vej til at ske. Men så er der nok en anden bygd, hvor jeg måske kan være. Jeg vil sige det på den måde, at jeg på nuværende tidspunkt ikke har lyst at komme til en stor skole. Det at være i en bygd er en anden måde at være lærer på. Man kommer tæt på ens elever, deres forældre og kollegaerne.

Men savner du ikke socialt samvær med andre danskere?

- Nej, ikke sådan specielt, svarer Viggo med et højt grin og tilføjer:

- Jeg har stadigvæk gode venner i Aasiaat, og da jeg har min egen båd, sejler jeg sommetider en tur til Aasiaat. Men i vinterperioden, hvor der kun flyver helikopter, kan der gå en periode fra midt i december til marts måned, hvor man ikke kommer væk fra øen. Men sådan er det. Det er jo lidt af et tilfælde, at jeg er kommet ud et sted, hvor det med transport kan være lidt af et problem.

En stærk bygd

Og I er langt ude i havet..?

- Ja, vi er langt ude. Men det er måske også en af de ting, der gør, at det er en stærk bygd. De er vant til at klare sig selv, vant til ikke at få hjælp. Så vi må klare os selv herude.

Jeg kan forstå, at I her på skolen har et godt samarbejde med forældrene. Er du enig?

- Ja, forældrene bakker os op. Det er meget væsentligt, at forældrene har en positiv holdning til skolen. Vi har f. eks. ikke elever, der pjækker, og hvad skulle de pjække fra? De kan jo ikke gemme sig, der er ikke nogle lygtepæle, de kan hænge op ad som inde i de større byer. Det vil jo hurtigt blive opdaget, hvis der er nogen, der laver numre.

Bare kig herved, hvor vi har legetøjsbiler, som eleverne bruger i frikvartererne. Og de bruger dem kun i frikvartererne, og de er meget glade for dem, de står i kø for at bruge dem. Men der er ikke nogen, der bruger dem nu. De ved godt, dem bruger man i frikvartererne i skoletiden,

man bruger dem ikke i fritiden. Man ville ikke bare kunne lade dem stå sådan i de større steder.

Føler du dig ellers rigtig accepteret som en, der ikke taler grønlandsk?

- Selvfølgelig stikker de til mig en gang i mellem, men på en positiv måde, synes jeg. De spørger, om jeg ikke snart skal have lært noget mere grønlandsk. Men samtidig, hvis jeg er hjemme hos en familie f.eks. til en kaffemik, og der kommer folk udefra og spørger mig, om jeg taler grønlandsk og jeg svarer nej og siger, jeg kun kan tre ord, men kommer til at sige fire ord, lægger de mærke til det. De ældste elever siger også, jeg kan mere end jeg selv siger.

Er det et mål i sig selv for dig at lære at tale grønlandsk?

- Nej, det er ikke et mål i sig selv. Men naturligvis vil jeg gerne kunne kommunikere på grønlandsk. Men grønlandsk er en meget fremmed verden. Jeg beundrer virkelig grønlænderne, som er så gode til dansk, som de er. Jeg er kommet for sent i gang, men er begyndt at overveje, om ikke det er en ide at bruge en uge i sommerferien til intensivt kursus i grønlandsk på Sprogskolen i Sisimiut. Det kan måske give mig et skub.

Da jeg startede heroppe, var grønlandskundervisning til danskerne en del af overenskomsten. Men hvis man giver de lærere, man henter herop, så mange timer, at de ikke har overskud til overhovedet at kunne deltage i grønlandskundervisningen, så er det jo spildt.

Jeg blev udsat for at skulle have to timers grønlandskundervisning efter otte lektioners undervisning. Der kom bare ikke noget ind, selvom det var en meget dygtig lærer, vi havde.

Men her har det også været en fordel, at jeg ikke kan grønlandsk. For ungerne ved godt, jeg ikke kan grønlandsk, selvom jeg kan forstå en lille smule, og det betyder, at de bliver nødt til at forsøge sig på dansk eller på engelsk. Så selvom grønlandske elever er meget tilbageholdende med at bruge et sprog, som de måske ikke er så gode til, bliver de nødt til at forsøge sig på dansk for at

at vi kan kommunikere.

De vil have man bliver

Men din rolle er vel også først og fremmest at skulle lære eleverne dansk? Lykkes det for dig i en bygd som her?

- Det lykkes delvis. Jeg synes, at de ældste elever, som jeg nu har haft i tre år, begynder at gerne ville lære det danske sprog, og hjælper med at oversætte for deres forældre. I det hele taget er vore elever meget glade for at gå i skole.

Det første år i en bygd, der skal man lige ses an, ikke? Bliver han, eller er det bare for sjov, han er her? Når man bliver der, så bliver det mere og mere positivt, og folk giver udtryk for, at de gerne vil have, man bliver.

Man er godt klar over herude, at der ikke er så meget fremtid i fangererhvervet. Derfor bakker de også børnene ekstra op for at få dem til at lave noget i skolen.

Det fortæller Viggo Andersen og priser det gode samarbejde med kollegaerne på skolen. Han er den på skolen, der laver det administrative arbejde, der måtte være, bl.a. andet skemalægning og aktivitetsplaner og det, han kan med sine erfaringer fra Danmark. Så slutter han af med disse ord:

- Der er nogle, der tror, at det er det rene guld at have så få elever. Men det er ikke altid, det bare er lykken, kun at have fire til seks elever, specielt når de er fra tre eller fire klassetrin. Det kræver faktisk temmelig meget af en. Man skal være opfindsom.

Det mest positive ved at undervise så få elever, er at de lærer at respektere hinanden. De store er ikke bange for at hjælpe de yngre elever, og de er ikke bange for at indrømme, at de 'små' sommetider kan noget, som de selv ikke kan, selv om de går flere klassetrin over dem. Der var et eksempel, hvor de arbejdede med power point, og en stor pige skulle have hjælp af en dreng fra 4. klasse med at finde ud af, hvad hun skal gøre. Sådan noget når de jo ikke at opleve, når de kun er sammen med andre på deres egen alder.■

Foto: Viggo Andersen

Foto: Viggo Andersen

Juanna Petrussen, journalist

Hector Lennert Sørensen og Helle Ravn Sørensen søgte som nybagte lærere til Kitsissuarsuit og var der i ni år. Især om vinteren snakkede de om at flytte væk, men kom hver gang på bedre tanker, da de gode oplevelser fyldte mest. Vi lod parret, der i dag er lærere i Gammeqarfiup Atuarfia i Aasiaat, se tilbage på deres tid i bygden fra 1999 til 2009.

Fik blod på tanden

Hector var i praktik i Qeqertaq ved Ilulissat som lærerstuderende og mærkede der det tætte og intense sammenhold blandt bygdeboerne. Derfor besluttede han og Helle sig for at prøve et ophold i en bygd, da de blev færdige. Hvorfor lige Kitsissuarsuit?

- Vi valgte Kitsissuarsuit, da mine forældre kom derfra. Jeg kendte ikke min bedstemor og hendes familie der, og da de søgte om lærere, greb vi muligheden, forklarer Helle.

- Det var også ideelt, da bygden ligger tæt på byerne rundt om i Diskobugten, tilføjer Hector. Hvordan var det at flytte til en bygd efter en årrække i Nuuk?

Det var nyttigt for mig, at jeg havde været i praktik i en bygd, især at jeg havde prøvet at knytte de ting, jeg lærte i Ilinnarfissuaq med klassedifferentieret undervisning. Jeg følte, at de passede fint sammen. Men det var selvfølgelig udfordrende på andre områder. Der var jo

meget få elever med meget forskellige færdigheder.

- Det, at de var så forskellige i alder og udviklingsmæssigt var vældig krævende, især i starten.

Egnet til bygdeskolen

Hvor mange hold var der, da I var der?

Der var tre hold, og dengang var bestræbelserne for at implementere den nye skoleordning Atuarfitalak på sit højeste. Vi oplevede, hvor let det var at virkeliggøre intensionerne for ordningen i en lille bygdeskole. Da vi samtidig var få lærere, nogle uuddannede, var det let at samarbejde om og at indføre hensigterne med den gode skole. Derfor brugte vi dem som udgangspunkt i undervisningen.

- I forbindelse med samarbejdet med forældrene, lagde vi også vægt på at bruge deres erfaringer og egenskaber i aktiviteterne på skolen. For eksempel planlagde vi aktiviteterne efter, hvad der var af fangst i bygden på de forskellige årstider og tilpassede undervisningen derefter. Det gode samarbejde gjorde, at man følte, der var sammenhæng mellem skolen og resten af bygden.

F. eks. kom alle forældrene, når vi indkaldte til møder på skolen. Ligeledes inddrog vi eleverne så meget, vi kunne, i disse møder, så det ikke kun var os, der snakkede. Det virker som om, at forældrene stadig er meget aktive i forhold til skolen, især når der skal samles penge ind til studierejserne...

- Ja, forældrene støtter meget op om deres børn, sådan var de også før vi kom til bygden. Da vi kom dertil, var der en ordning, hvor børnene blev sendt til Danmark hos plejeforældre, hvor de skulle prøve at gå i en dansk klasse. Men da vi kunne mærke, at det blev mere og mere vanskeligt at skaffe plejeforældre, valgte vi i sa-

marbejde med forældrene at ændre denne ordning og indførte studierejserne. Vi har således rejst med dem til Danmark, Sverige, Nuuk og andre byer på kysten, og een gang til Kuujuaq i Canada. Børnene fik utroligt meget ud af studieturene og voksede ligesom med dem.

Krævende undervisning

Set udefra forestiller man sig, at alting må være let at gå til i sådan en lille skole med så få elever. Er det det?

- Vi hører fra vore kolleger, at det må være ren luksus at have så få elever. Men faktisk er det slet ikke så let at undervise så få børn. Alene det, at der er så få børn i et hold, gør, at det er meget begrænset hvor meget de kan udfordre hinanden. Det gør, at man som lærer må bruge meget energi på at gøre undervisningen interessant. Man skal også bruge meget tid til forberedelse, når man f. eks. skal undervise i forhold, der har at gøre med andre omgivelser uden for bygden.

Mange børn i en klasse kan lettere konkurrere med hinanden og påvirke hinanden på flere led og på den måde vokse med hinanden. Til gengæld er det ikke så let at gøre klassen dynamisk, når børnene er få. Færre elever er lig med mere begrænset samlet viden, og så er det lærerens opgave at blive ved med at stimulere og være klar med input hele tiden, siger Helle.

- Det samme gælder med hensyn til mulighederne for indsamling af viden i fritiden. Børn i byerne har mange flere muligheder end bygdebørn for at samle viden og dermed indhente erfaringer. Derfor kan meget almindelig viden og informationer for en bybo være helt nye for bygdefolk. Det kræver dermed også ekstra fra lærerens side at undervise og få børnene til at forstå indholdet af undervisningsbøgerne, støtter Hector op.

Uddannede vender ikke tilbage

Lærerpæret flyttede til Nuuk, efter ni år i Kitsissuarsuit, for, som Hector udtrykte det, at prøve noget nyt. Hertil følger Helle til, at de især i vintertiden flere gange havde snakket om, at nu ville de flytte, for derefter at blive enige om, at de ikke kunne rejse fra sådan et dejligt sted. Efter flere år på denne måde, flyttede de til byen, mest fordi Hector skulle rejse så tit på grund af diplomuddannelse i almen pædagogik, men også fordi de nu havde fået en lille pige.

Siden I kom til bygden og til i dag, er der meget færre mennesker i Kitsissuarsuit, dermed også færre elever. Hvad forestiller I jer sker med bygden?

- Da vi stadig har kontakt med dem, ved vi, hvilke familier, der stadig er der. Så sent som i går snakkede vi om, hvor mange de nu måtte være. Da vi kom til bygden i 1999, var der 115-120 mennesker. Vi kunne regne ud, at der i dag måtte være lidt over 60 mennesker. De er således halveret i løbet af ca. 10 år. Det har noget at gøre med, at folk søger væk, hvor der er bedre livsbetingelser, og mange unge, der tager på uddannelse, vender ikke tilbage til bygden. I løbet af den tid, vi boede der, var der flere og flere unge, der rejste væk for at gå videre i skolen eller på uddannelse.

Men unge mænd, der følger deres fædre, som er fiskere eller fangere og bliver virkelig dygtige til disse erhverv, vender som regel tilbage til bygden efter endt skolegang her i byen. Selv om de har rigtig gode evner til en boglig uddannelse, vælger de bygden, måske også fordi de føler

sig forpligtet til det som den næste generation.

Er det så sådan, at der er flere piger, der vælger at gå videre i uddannelsessystemet?

- Ja, det er ret tydeligt, selv om der selvfølgelig også bliver flere og flere drenge, der uddanner sig. Men forældrene opfordrer også børnene til at få sig en uddannelse, sikkert fordi det er hårdt at være fanger i dag.

Skolen som andet hjem

Som bekendt er det i dag svært at få uddannede lærere ud til bygderne. Jeg spørger til slut Hector, om han har nogle råd til, hvad der kan gøres for at tiltrække lærere til bygderne?

- Det er en individuel beslutning at ville bo i en bygd. Jeg var f. eks. den eneste fra vores afgangsklasse, der tog til en bygd, da de fleste vist nok foretrak et liv i byen, som de havde vænnet sig til.

Men jeg kan fortælle, at vi blev modtaget meget hjerteligt fra den allerførste dag, vi ankom til Kitsissuarsuit. Senere blev vore ideer og tiltag også vel modtaget, og folk tilbød at være med i udførelsen af dem. Når man oplever sådan et engagement og velvilje, får man også lyst til at gøre noget godt til gengæld. Vi knyttede tætte bånd til både børn og voksne og oplevede en gensidig og livsbekræftende opbakning og omsorg for hinanden.

Var der også noget med, at I også havde fritidsundervisning for voksne om aftenen?

- Ja, vi følte, at vi måtte give alt, hvad vi kunne, også selv om vi var i en bygd. De første par år og inden vi fik vores datter, lavede vi en masse aktiviteter, så skolen nærmest blev vores andet hjem. Vi lavede aviser, gymnastik, musikundervisning, m.m. Måske kunne det blive farligt i længden, men nogle gange gik det op for mig, at jeg havde været der i 18 timer i træk uden at være træt. Det var gode tider, fordi folk tog godt imod vores tilbud.■

Foto: Viggo Andersen

Juanna Petrussen, journalist

Hector Lennert Sørensen aamma Helle Ravn Sørensen ilinniartitsisutut naam-massiinnarlutilli Kitsissuarsunni ilin-niartitsisuusimapput ukiullu qulaalut tassaniillutik. Pingaartumik ukiukkut nuunnissartik eqqartortaluarlugu kin-guartittuartsimavaat nuannersortai annerummata. Aappariit, ullumikkut Aa-sianni Gammeqarfimmi ilinniartitsisuusut nunaqarfimmiullu ineqarfianni nakkutilli-isuusut, kingumut qiviartippagut 1999-im-iit 2009-mut Kitsissuarsunniinnerannik paasiniaaffigalugit.

Misilereersimasaq ornigisaq

Hector ilinniartitsisunngorniarnermi nalaani Ilulissat pigisaanni Qeqertami praktikkersimavoq, tassanilu malugisimallugu innuttaasut atuartullu qanoq qanilaartiginer-sut. Taamaammat Hellelu nunaqarfiit arlaannut misiliinis-sartik aalajangiussimavaat.

Soormitaava Kitsissuarsuit?

Kitsissuarsuit toqqarparput uanga siulikka Kitsissuarsum-miugaamik. Aanaga ilaquttakkalu tassaniittut ilisarisi-mannginnakkit, ilinniartitsisunik pisariaqartitsileriarmata periarfissaq akorsimavarput, Helle nassuiaavoq.

- Aamma Qeqertarsuup Tunuani tamanut qanillutik inis-sisimanerat iluatigisimavarput, Hectorip taperserpaa.

Qanoq ippa Nuummi ilinniareerluni nunaqarfinnguamut nuunneq?

Uanga nunaqarfimmi praktikkersimanera iluaqutigaara,

pingaartumik meeqqanik peqatigiiaanngitsunik atuar-titsinermik misiliisimanagera ilinniartitsisunilu ilinniakkatta taamatut atuartitsinermut atassusernissaat ajornanngit-suaqqamik misigisimallugu.

Kisianni soorunalimi allatigut aamma unamminarpoq.

Atuartut ikittuaraapput piginnaasamikkullu nikingallutik.

- Ukiumikkut ineriartornermikkullu nikinganerat unammi-nartorjuusarpoq, ingammik aallaqqaammut.

Nunaqarfimmut naleqquttoq

Taaminikkut tasamaniikkassi klassit qassiuppat?

Pingasuupput, taamanilu Atuarfitsialak ingerlan-niarneqaleruttormat malunnarpoq siunertaa nunaqarfimmi atuarfeeqqanut pulatikkuminartorujussuusoq. Ilinniar-titsisullu, ilaatigut ilinniarnikuunngitsunik ilaqaraluartut, ikittunnguugatta ajornanngitsuaqqamik suleqatigiittaratta, Atuarfitsialaap siunertaanik atuinissatsinnik pikkorilligalut-tuinnarnikuuvugut taannalu aallaavigalugu ingerlatsilluta.

- Aamma angajoqqaanik suleqateqarnermi taakku pigin-naasaat misilittagaallu atuarfimmi sammisanut pulatin-niartarsimavagut. Soorlu nunaqarfimmiut ukiup qanoq ilin-erani piniagassanik sunik piniartarnerat eqqarsaatigalugu pilersaarusiortarluta, taakkununggalu naleqqussarluta ukioq ingerlattarlugu. Taamaattumik nunaqarfimmi ataq-tigiittumik ingerlasutut misiginartarpoq, minnerunngit-sumik suleqatigiilluarneput peqqutaalluni.

Soorlu assersuutigalugu angajoqqaanik ataatsimiisitsi-gaangata tamatigoruinnangajak tamarmik takkuttarput. Ataatsimiinnermilu uaguinnaat oqaluttussatut pinnata, atuartut aamma atorlugit samminnittarpugut.

Aamma malunnarpoq maannamut angajoqqaat suleqataalluurtut, soorlu meerartamik angalanissaannut tunngatillugu.

- Suu, angajoqqaat tapersersuisorujussuupput, uagulli sio- qqulluta aamma taamaattarsimapput. Taamanikkut atuartut Danmarkimut atuariartorlutik angalasarsimagalu-

arput, angajoqqaarsialerlutik. Kisianni uagut malugigat-sigu angajoqqaarsiaaqtitsiniarneq ajornakusoor-sigaluttuinnartoq, siunertaa allamut saatinnikuurput angajoqqaat peqatigalugit. Taamanili meeqqat paasi-sassarsiortillugit angalatitsineq ingerlatilerparput. Anga-lasarnikuuvugut Danmarkimut, Sverigimut, Nuummumut illoqarfinnullu allanut, aamma Canadami Kuujjuarmiinnik-uuvgut. Malunnartaqaaq taamatut angalaneq meeqqat nunaqarfimmiut pissarsiaqarfigilluartaraat perorsaatigalu-gulu.

Foto: Juanna Petrusen

Atuartitsineq unamminartoq

Atuarkfik mikisunnguag ikittunnganik atuartulik avataaniit takorloornartarpoq soorlu suna tamarmik taava ajorn-anngitsuussasooq, taamaappa?

- Ilinniartitsisoqatitsinnit tusartinneqartarpugut meeqqat ikippata taava atugarissaarsimassasugut. Akerlianik meeqqat ikittunnguugaangata atuartitsinerup tama-likarnerusumik ingerlanniarnissaa unamminartorjuusar-poq. Soorlu atuartut klassimi unammillersinnaaneri ajor-nakusoororjuusarpoq, ikippallaaqigamik. Taamaammat atuartitsinerup soqutiginarsaaffiginissaa anneroorujummik nukinnik atuinartarpoq. Taavalu nunaqarfiup avataani avatangiisini allani soqarnersoq paasitinniaaraanni piareer-sarluni suliniutit annertuujusariaqartarput. Meeqqat klassimi amerlasuut imminnut unammiaarsin-naapput allatigullu sunneqatigiiaallutik ineriartoqatigiis-sinnaallutik. Kisianni ikittunnguutillutik tamanna ajor-nakusoorarpoq. Tassa atuartut ikikkaangata ilisimasat aamma assinganik killeqarnerusarput, ilinniartitsisullu kaammattuiarnissaa sillimajuarnissaa annertunerusar-poq. Taamaattumik nunaqarfimmiilluni atuarnermik soqutiginartuutitsiarnissaaq unaminartuuvooq immini, Helle oqarpoq.

- Aamma taamaappooq atuarkiup avataatigut ilisimaler-sakkat eqqarsaatigalugit. Meeqqat illoqarfimmiut sunngif-fimminni misillittakatigut paasisatigullu periarfissaat nunaqarfimmiut periarfissaanniit annertunerusarput. Tamakkulu atuartut akunnerminni siammartertarpaat. Soorluluunniit atuakkatigut paasisutissat illoqarfimmiu-nut nalinginnaasorujuit nunaqarfimmiunut allaasarput. Taamaammat atuakkat imaat paasitilluarniaaraanni paasis-utissanik allarpurujunnik immersuinissaaq pisariaqartar-poq, Hectorip nangippaa.

Ilinniarsut utertanngillat

Aappariit ukiuni qulaaluani Kitsissuarsunneereerlutik Nuummumut nuupput Hectorip oqarneratuut allanik misi-leerusulernertik pequtitigalugu. Tassani Hector Nuus-suup Atuarfiani viceskoleinspektøritut Hellelu Ukaliusap Atuarfiani ilinniartitsisutut sulipput. Helle oqaluttuarpooq Kitsissuarsunniikkamik pingaartumik ukiukkut ilaanni oqaluuttarsimallutik allamut nuukkusullutik, kisianniloq ukiut tamaasa isumaqatigiissutigeqqittarpaat nunaqarfik taama nuannertigisoq qimassinnaanagu. Ukiut arlallit taa-ma pereerlutik Hectori diplomuddannelsip ataani almen pædagogik'imik ilinniaqqinnini pillugu aallaqattaartarmat illoqarfimmut nuunnissartik aalajangiussimavaat, aamma meerartaqalernikooriaramik.

Ilissi tasamaniinnissinniit maannamut Kitsissuarsummiut ikilingaatsiarsimapput, taamalu aamma atuartut. Siunis-sami qanoq issanersut takorloortarpisiuk?

- Suli maannamut nalunnginnatsigit illut suut inoqartut, kikkut ilaqutariiusut. Soorlu ippassaaq eqqartorpagut-aasiit qassiunersut naatsorsukannerlugit. Uagut 1999-imi tasamunga pivugut innuttaasut 115-120'nut nikerartut. Maannali 60-it sinnilaarsimaannalersut paasinarpoq. Tassa ukiut qulit sinnilaarlugit ingerlanerini affaannan-gajannorsimapput. Soorunalimi aamma inuuniarnikkut periarfissat pitsaanerusut inuit ugartortaramikkut, inuusut-tullu ilinniariaqqittut amerlanerit uterneq ajoralutik. Uagut tasamaniinnitsinni atuariartoqqittartut ilinniakkamillu aal-lartitsisartut amerliartuuarput.

Kisianni soorlu nukappiaallutik ataatatik malittaralugit aalisarnermik piniarnermillu ingerlatsilersartut inuussutis-sarsiutinillu taakkuninnga annertoorujussuarmik pikko-riffeqalerartut maani atuareeraangamik utertarput. Ilaa-tigut atuarnerp tungaatigut piukkunnartorjuugaluarlutik, immaqa pisussaaffittut isigalugu tamanna qinertarpaat.

Imaappa nivarsiarartaat ilinniaqqinnissamut ingerlaqqit-tartut amerlanerusartut?

- Taamaattuuvoq, tamanna takuneqarsinnaavoq, naak maanna aamma nukappiaqqat ilinniaqqinnermik inger-lataqaleriartuuartut malunnaraluartoq. Kisianni aamma malunnarpoq angajoqqaat qitornamik ilinniaqqinnissaa-nik kaammattuisartut, soorlu piniartuunermi atukkat im-maqa oqimaannerunerat pisutitigalugu.

Foto: Juanna Petrusen

Atuarfik angerlarsimaffittupajaaq

Naluneqanngilaq ilinniartitsisutut naammassisimasut nunaqarfinnut suliartortinnissaat ullumikkut ajornartorsiutaajuartoq. Hectori aperaara arlaannik siunnersuutis-saqarnersoq kajumilertitsinnaasumik?

- Nunaqarfimmi najugaqarusunneq inuit namminneq aala-jangertarpaat. Soorlu uanga atuaqatigiit akornanni kisima nunaqarfiliarpunga, tassa amerlanerpaat illoqarfimmi inuuneq sungiuteriigartik qimakkusuttarunangilaat. Kisianni oqarsinnaavunga uagut Kitsissuarsunnut pigatta ulloq siullermiit innuttaasunit ajunngitsorsuarmik tikilluaqquneqaratta, aammalu iliuusererusutagut up-perineqarlutik suleqataaffigineqarusullutik. Taamatut misigitinneqarluni soorunalimi tunniusseqqikkusunneq annertooq piginartarpoq. Ajunngisaarneqaraanni aamma ajunngisaarusussuseq annertooq piginartarpoq. Soorlulu aamma atuartut angajoqqaavilu qanittuaqqamik atassute-qarfigilertarigut. Immaqami atuartuutigut tamapajaasa immaqaa aqaateqartippagut, taakkulu angajoqqaavilu tapersersoqatigiinneq aamma paareqatigiinneq annertu-umik misigivarpur.

Paasisakka malillugit aamma unnukkut inersimasunik atuartitsisarnermik ingerlatsisimavusi?

- Suu, takanunga pigatta ima misigisimavugut suna tun-niussinnaasaq tamarmi pilersinneqartariaqarpoq. Ukiut siulliit pingaartumik, meerartaqanngeriaratta atuarfik angerlarsimaffiuliutipajaarlugu sammisaqartitsisarpugut, aviisiliortitsilluta, eqaarsaartitsilluta nipilersortitsillutalu. Immaqaa sivitsuullugu ulorianarsimassagaluarpog, kisianni ilaatigut malugingnisannik pilissuara 18 tiimit tikillugit sulillunga kisianni qasunanga. Tassa nuannersua tas-saneeruttormat qasunartut malugineqarsinnaajunnaar-lutik. Nuanneqaaq aamma neqeroorutigineqartut tigullu-arneqartaramik.■

Ilinniartitsisoq - annoncer

Du kan annoncere i Ilinniartitsisoq både som privat og som skole. Bladet bliver læst af mere end 1.000 lærere langs kysten, så det er et godt medie at annoncere efter nye lærere. Samtidig er det et godt sted at annoncere for private, da bladet bliver læst af beslutningstagerne omkring skolernes økonomi.

Privatannoncer

1/1	side	kr. 4.000,00
1/2	side	kr. 2.000,00
1/4	side	kr. 1.200,00
1/8	side	kr. 700,00

Stillingsannoncer

1/1	side	kr. 3.000,00
1/2	side	kr. 1.500,00
1/4	side	kr. 800,00
1/8	side	kr. 500,00

Inuinnartut aamma atuarfittut Ilinniartitsisoq annonceliiffigisinnaavat. Atuagassiaq sine-rissami ilinniartitsisunit 1.000 sinneqartunit atuarneqartarpoq, taamaammallu nutaanik ilinniartitsisussarsiorluni annonceliiffissaqqil-luni. Aamma inuinnarnut annoceliiffissaqqis-suuvoq, tassami atuarfiit aningaasaqarniar-nerannut tunngasunik aalajangiisartuusunit atuarneqartarami.

Inuinnartut annonceliussat

Qupperneq 1/1	kr. 4.000,00
Qupperneq 1/2	kr. 2.000,00
Qupperneq 1/4	kr. 1.200,00
Qupperneq 1/8	kr. 700,00

Sulisussarsiorluni annonceliussat

Qupperneq 1/1	kr. 3.000,00
Qupperneq 1/2	kr. 1.500,00
Qupperneq 1/4	kr. 800,00
Qupperneq 1/8	kr. 500,00

www.ilinniartitsisoq.gl

Eqqaaniut:

Hanne Lyberth Broberg

Ukiariartulernerani Qeqertarsuup Atuarfiani erfala-soq qiteqqunneqarpoq. Suleqaterput ataqqineqartog maqaasineqartussanngortorlu, Hanne, akornatsinni-ikkunnaarpoq.

Hanne ukiorpassuarni atuarfitsinni eqinnaalluni ingerlatseqataasumavoq. Pimoorussisoq, ilisimasaqarluar-toq, malussarissoq qasusuillunilu sanngiinnerpaanik sullissisuusoq. Hanne immikkut atuartitsinernut, specialundervisninginut atualerlaanullu ilinniartitsutut siunner-suisartutut meeqqanut avatangiisinik pit-saasunik pilersitsisarpoq, naak tamanna atuarfit-sinnut nunaqqatitsinnullu ajornakusoornerpaasarualuatoq. Hannip taakkua isumagisarpai, akuttunngitsumillu atuartut taakkua ilaqutai, taakkua atuartutut inuune-qarnerat sapinngisa-mik pitsaasuutinniartarlugu, kiisalu inuunerminni ataqqinartumik pitsaasumillu inuuneqa-lernissamut ingerlariaqqitsittarlugit.

Taamatut sulinera tamatigut ajornaatsuinnasinaaneq ajorpoq. Hannip suliani ilisimalluinnarpai uterilluin-narlunilu. Piumasaqartarpoq meeqqanuinnaan-ngitsoq taakualu angajoqqaavuinnaanngitsoq, kisiannili aammattaq uvagutsinnut inger-latsivitsinnullu tama-nut – imaakkajuttarporlu piumasaqaatini naammas-sisikkajuttarai. Meerarpassuit, angajoqqaarpas-suit suleqataasugullumi Hannip ilaginera ilinniartfigisaqaar-put, amerlanerpaammi neriorsuutitik sapinngisamik pitsaanerpaamik piviusunngortinniar-nissaat ilikkartar-paat, tassami allanut piumasaqalersinnani nammineq takutitseqqaartaria-qarmat.

Ukiut tusindtilikkaat nikilernerisa nalaanni Atuarfitsialak piviusunngortinniarlugu ulappussi-maqaagut, sooru-nalumi Hanne Qeqertarsuarmi sulinitinni siuttorisi-mavarput. Imaanngit-soq nipitulluni oqalugiaqataar-lunilu, naamik kisianni ulluinnarni atuartitsinermi allannguuti-tigut tigussaasutigut, kiisalu atuarfimmik tamarmiusumik ingerlatseriaatsitsigut. Hanne ila-gisi-mannngikkaluarutsigu Qeqertarsuup Atuarfia allaalluin-narsimassagalarpoq – aamma ullumikkut.

Tamatuma kingorna Hanne ilaqttanilu Nuummut nuupput, Nuummi Hanne nappaammik imaannaanngit-sumik nappaateqalerpoq, uvagullu Qeqertarsuarmiit-tugut naggataa tikillugu Hanne aamma Jens Johan uteqqikkumaartut maanilu atuarfitsinni inuunitsinnilu sunniute-qarlutik neriuutigisimagalarparput.

Jens Johan ilaqutaalu eqqarsaatitsinniipput.

Qeqertarsuaq suleqataasimasut

Louise Olsvig / Jan Ellesgaard

Mindeord:

Hanne Lyberth Broberg

Ved overgangen til efteråret gik flaget på halv på Qeqertarsuup Atuarfia. Vores respekterede og savnede kollega, Hanne, er borte for altid.

Hanne var en drivende kraft på vores skole igennem mange år. En ildsjæl, der med stor viden, følsomhed og stædighed kæmpede de svagestes sag. Hanne var, som rådgivningslærer for specialundervisning og skolestart, den der skabte gode rammer for de børn, der har det allersværest i vores skole og i vores samfund. Hun tog hånd om dem - og ofte også deres familier, sikrede dem det bedst mulige skoleliv, og sørgede for at de kom videre i livet på en værdig og positiv måde. Det gik ikke altid stille af.

Hanne var både dybt professionel og meget insister-ende. Hun stillede krav, ikke bare til børnene og deres forældre, men også til os, kolleger, og til hele syste-met - og som regel lykkedes det hende, at få kravene indfriet.

Mange børn, forældre og kolleger blev meget klogere i samværet med Hanne, og de fleste lærte at løfte deres eget ansvar så godt de kunne, inden de stillede krav til andre.

Da vi ved årtusindskiftet knoklede på med at realisere Atuarfitsialak, var Hanne naturligvis en drivende kraft i Qeqertarsuaq. Ikke med store ord og lange foredrag, men med konkrete forandringer i den daglige under-visning og i hele vores måde at drive skole på. Uden Hanne havde Qeqertarsuup Atuarfia set meget ander-ledes ud - også idag.

Hanne flyttede siden til Nuuk med familien og blev ramt af svær sygdom, men i Qeqertarsuaq blev vi til det sidste ved at håbe, at hun og Jens Johan ville vende tilbage og sætte flere aftryk på vores skole - og i vores liv.

Vores tanker går til Jens Johan og familien.

Kollegerne i Qeqertarsuaq

Louise Olsvig / Jan Ellesgaard

Arbejdet bør være tættere på mennesket

Juanna Petrussen, journalist

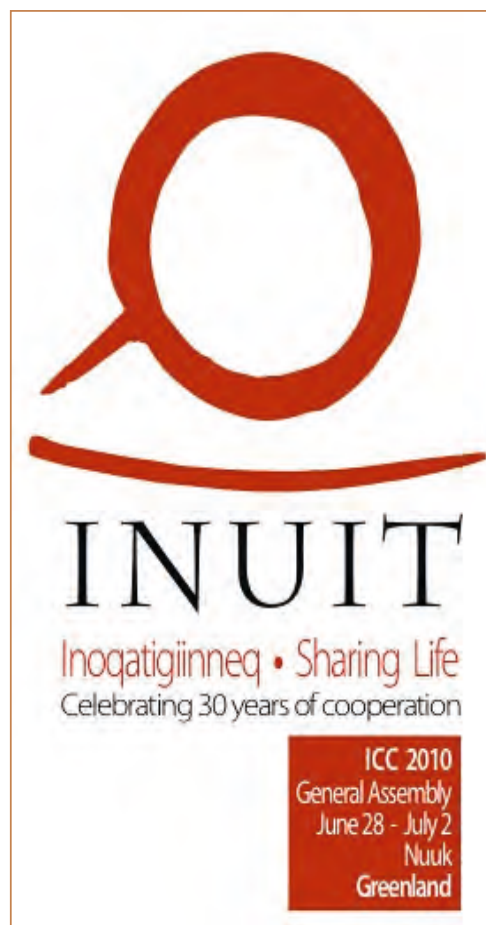
Esther Rosing, der har repræsenteret IMAK i ICC i flere år, mener at der er grundlag nok til at danne samarbejde. Hun mener ligeledes at ICC bør styrke sit samarbejde i de enkelte lande til trods for at forbundet kan roses for sit internationale arbejde.

Ensartet udfordringer

Hvad betyder det for dig at repræsentere lærerforbundet i ICC ?

- Jeg efterlyser udveksling af erfaringer indenfor uddannelse og det daglige liv i de forskellige Inuitsamfund. Eksempelvis har vi her i landet lærermangel, især på det sproglige område. Det er velkendt at man også underviser engelsk i vore skoler, derfor håber jeg altid at kunne få mulighed for at danne samarbejde med lærerforbundene i Alaska eller Canada. Men dette er meget vanskeligt, da disse har en anden skoleordning end os.

Og med hensyn til vores daglige arbejde som lærer, kan vi høste erfaringer fra de andre inuitlande. Under konferencerne bliver forskellige problemer drøftet, eksempelvis selvmordsproblematikken og alkoholproblemer og problemer med euforiserende stoffer. Personligt mener jeg, at det er vigtigt at drøfte disse under en konference. Mange elever, som vi til daglig arbejder for, kan blive udsatte for disse i det daglige. Vi kan også som lærer give vore erfaringer indenfor sundhedsfremmende arbejde til vore frænder og kan forveksle andres erfaringer indenfor det samme område.

Vil det sige at du mener man kan danne et fællessamarbejde for at kunne overkomme de fællesproblematikker i de forskellige Inuitsamfund?

- Jeg mener, at vi bør efterlyse et større samarbejde og forveksle vore erfaringer i stedet for at prøve på at løse diverse problematikker i de enkelte lande.

Samarbejdet kan være bredere

De fleste af vore frænder bruger ikke deres inuit sprog. Kan vi give dem redskaber til at kunne genoptage deres sprog?

- Under min fremlæggelse i konferencen har jeg understreget, at vi bruger vort sprog i det daglige undervisning. Efter samtaler med forskellige deltagere under konferencen blev det meget tydeligt, at flere deltagere mente at manglen på brug af deres oprindelige sprog havde givet dem vanskeligheder. Ligeledes stod det i deklARATIONEN, at der vil arbejdes for at afholde konference for at fremme forveksling erfaringer indenfor uddannelsesområdet og daglige liv i det arktiske område.

Det kunne være, at vi har løsningsmetoder eller give vore frænder meningsdannelse om eventuelle løsningsmodeller; vi har jo forskellige erfaringer indenfor sprogområdet. Vi kan især rådgive eller give vejledning om udarbejdelse af lærebøger ved at lade kundige indenfor sprogområdet samarbejde i inuitlandene.

Man kan vist nok sige, at ICC efterlyser et generelt politisk syn i det arktiske under deres konferencer. Hvorfor ønsker du personligt, at der skal dannes et konkret samarbejde i de bestemte områder?

- Vi har mange ressourcer. Jeg mener, at ICC bør have

en anden arbejdsmodel her i landet. Jeg mener, at det ikke er nok at lade repræsentanter holde møde to gange om året. Jeg mener, at de forskellige projekter bør være mere konkrete og derved kan arbejdet måske tydeliggøres. Repræsentanterne bør ikke kun være dem, der arbejder og man kunne efterlyse flere samarbejdspartnere. Hvis dette kan realiseres kan man eventuel påbegynde forskellige interessegrupper. Man kan derved eksempelvis arbejde for at lade børnene i andre inuitlande lære deres oprindelige sprog. Det er jo vores styrke, da vi bruger vort sprog henholdsvis i det daglige liv og i undervisningen.

Ikke særlig fremme i vort land

ICC afholder conference hvert 4. år. Føler du, at du på vegne af dit forbund har mulighed for at videregive synspunkter/meninger?

- Jeg føler, at jeg deltager aktivt i drøftelsen af de forskellige emner. Jeg prøver at give udtryk for min mening om de forskellige forhold i det daglige liv. Jeg føler også, at jeg bliver hørt. I de forgangne konferencer, der afholdtes hvert 4. år, har overskrifterne indeholdt forhold, der vedrører vore daglige liv. Derfor har jeg givet udtryk for min mening i drøftelserne uden at være ekspertviden i de

enkelte overskrifter.

Videre giver du så indholdet af konferencerne til dit forbund eller til de andre bestyrelsesmedlemmer?

- Jeg tager disse op under møderne og opmuntrer dem til at give mig input. Vi kan også deltage mere aktivt fra vort forbund, hvis vi havde flere ressourcer, men på grund af begrænsede ressourcer i vores administration, har vi været nødsaget til at prioritere opgaverne. Jeg vedlægger også rapport til repræsentantskabet under vores generalforsamling, eksempelvis status over repræsentanternes opgaver i ICC. Man kan sige, at ressourcer til ICC-arbejdet kan være ret begrænset, da vi samtidig skal arbejde som lærer.

Du har i mange år deltaget i konferencer som repræsentant i ICC, hvad kan du som repræsentant sige om udviklingen i forbundet?

- ICC er et kendt forbund i det internationale arbejde, f.eks. i FN og i dennes afdelinger. Men jeg mener, at forbundet ikke er så fremme i vort land. Dette blev også fremlagt under konferencen. Jeg mener, at ICC bør give befolkningen i vort land mange flere informationer. Dette blev lovet under den sidste conference, derfor forventer jeg med at forbundet vil blive mere aktivt i forskellige forhold i det daglige liv i vort land, slutter Esther Rosing. ■

Udtalelse fra Esther Rosing under ICC's conference i år

Dagens overskrift: sundhed og bedre liv.

Tak til fremlæggerne.

Maliina Abelsen, punkterne i din fremlæggelse er genkendelige.

Erhverv, arbejde og uddannelse er det vigtigste faktorer for at danne et ansvarligt og sundt samfund.

Det er velkendt fænomen for et mindre samfund, at der er alkohol- og stofproblemer på grund af arbejdsløshed og manglende uddannelse. Desværre hører vi flere og flere tragedier, som f.eks. hårde forbrydelser, mord og børnemisbrug. Al disse fylder meget i vore liv.

Der mangler ca. 3-400 lærere i Grønland. Skolen har til ansvar at danne uddannelsesgrundlaget. Derfor er det uundgåeligt at have uddannede lærere. I Grønland bruger vi vort sprog i skoleundervisningen, hvilket er til forskel fra andre inuitlande. Vi mangler undervisere i andre landes sprog. Vi mener jo, at vore børn bør have mulighed for at lære andre sprog.

Jeg vil beordre ICC til at begynde udbredelsen og forveksling af de eksisterende forebyggelsesmetoder og uddannelsesmaterialer i de arktiske lande.

Vi, har som lærer observeret flere og flere børn, der har behov for særlig omsorg.

Jeg kan dog sige, at det er en stor glæde at se mange unge blive færdiguddannet i disse dage. Dette skaber håb.

Det er vores opgave at videregive ansvarlig og medansvarlighed opdragelse, der har sit rod i kulturelle værdier til vore efterkommere. Der er yderst vigtigt for os alle sammen at føle at nogen har behov for os, hvis vi skal fortsætte som et stærkt samfund. Et fællesskab skaber jo mange ressourcer.

Tak.

Sulineq inunnut qaninnerusinnaavoq

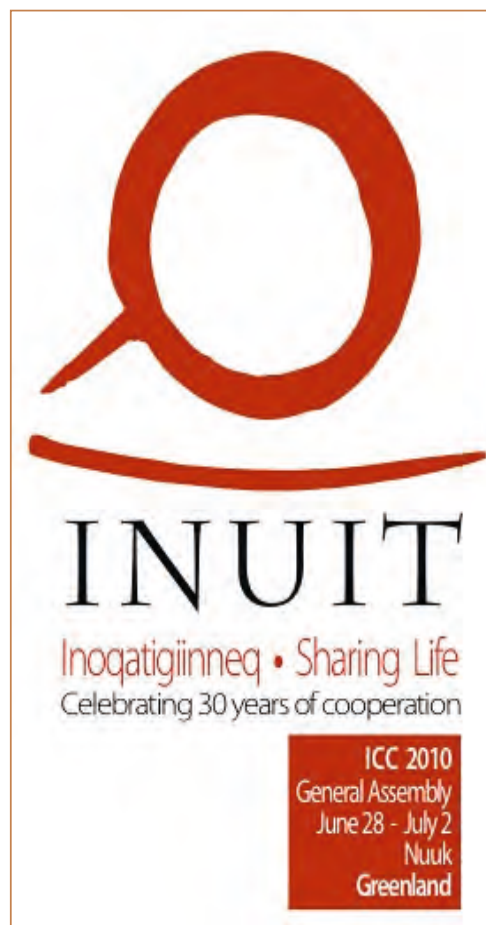
Juanna Petrussen, journalist

Esther Rosing ukiorpassuanngortuni IMAK sinnerlugu ICC-mi aallartitaasartoq isumaqarpoq naggueqatigiit akornanni naammattunik suleqatigiissutissaqartoq. Taanna aamma oqarpoq Inuit Issittormiut Kattuffiata nunat tamalaat akornanni sulinera nersugassaagaluartoq Inuit nunaanni ataasiakkaani innuttaasut tikillugit suleqatigiinneq annertunerusinnaasoq.

Unammilligassat assigiissuteqartartut

Ilinniartitsisut kattuffiat sinnerlugu aallartitaaneq ilinnut suua – qanoq isumaqarpa?
-Naggueqatigiit Inuit akunnitsinni ilinniartitaanikkut ulluinarnilu inuunitsinni pisartutugut paarlaateqatigiittarnis-sarput uanga ugartortarpa. Soorlu assersuutigiinnarlugu uagut nunatsinni ilinniartitsisussaaleqivugut, pingaartumik oqaatsit tungaasigut. Naluneqanngilaq aamma tuluit oqaasii atuarfitsinni atuartsissutigineqartartut, taava neriuteqartarpunga Alaskami Canadamiluunniit ilinniartitsisut kattuffiit suleqateqarnissamik, kisianni tamanna ajornakusooqaaq uagutsit aqqissuussaanginnamik. Aamma ulluinnarni ilinniartitsisut sulinit sinnerlugu misilitakkat eqqarsaatigalugit, aallerfigisinnaavagut tasamani inoqatigut. Soorlu ataatsimeersuaraangatta ajornartorsiutit, assersuutigalugu imminortarnermut tunngasut aammalu imigassamik ikiaroonartumillu atornerluinerit, eqqartorneqartarput. Uangalu pingaartittarpa ataatsimeersuarnermi tamakkua eqqaassallugit. Tassami atuartut ulluinnarni uagut sulissutagut amerlasoorpassuit tamakkuninnga nalaataqartarput. Uagullu ilinniartitsisut

Ilinniartitsisoq 30

sulinit sinnerlugu peqqinnerulernissamik suliniuteqartarnigut naggueqatitsinnut, taakkulu periusaat allat uatsinnut paarlaateqatigiissutiginnaagaluarpagut.

Tassa illit isumaqarputit Inuit akornanni ajornartorsiutit nalaattakkat ataatsimoorussamik suliniarfigineqarsinnaasut? -Tassa eqqarsaatigaara nunani ataasiakkaani immitsinnuinaq mattunnata akunnitsinni suleqatissarsiorluta ilisimasatigullu avitseqatigiittarsinnaagaluartugut.

Suleqatigiinneq siammannerusinnaavoq

Naggueqatitta ilarpassuisa inuttut oqaatsit atorunnajusavissimavaat. Atueqqilersinnaanerit eqqarsaatigalugu sakkussarisinnaasaannik uagut tunniussisinnaanerluta? -Ataatsimeersuarnermi oqaaseqarninni erseqqissarpara, uagut ulluinnarni atuartsinitsinni oqaatsigut atorugut. Aammalu ataatsimeersuaqataasut oqaloqatigisarnerni malunnarpoq ilaasa oqaatsiminnik atuisinnaanginner-tik erloqinartutut isigigaat. Taamattaq nalunaarummi allassimavoq ilinniartitaanikkut paarlaasseqatigiittarnerit issittumilu misilitakkat siuarsarneqarnissaat anguniarlugu ataatsimeersuartsisoqarniartoq. Imaassinnaavoq uagut periutsinik imaluunniit isummanik tunniussaarsinnaagaluartugut qanoq iliortoqarsinnaan-ersoq, tassami misilittagaarpugut oqaatsigut pillugit suliniutit assigiinngitsut qanoq sunniuttarnerat pillugu. Pingaartumik ilinniutinik qanoq sanasoqarsinnaanera pillugu tamakkuninnga ilisimasallit suleqatigiissinnerisigut isumaqarpunga siunnersuisinnaasugut imaluunniit ilitser-suisinnaasugut. ICC-p ataatsimeersuarneri issittumi politikikkut ataatsi-

mut isiginnilluni periusissanik ujartuinerusartutut oqaatigineqarsinnaagunarput. Soorluuna illit kissaatigigit sulianut aalajangersimasunut tigussaannerusumik suleqatigiiffiusinnaanissaa?

- Tassami nukippaaluusuit pigivagut. Aamma isumaqarpunga ICC nunatsinni allatut suleriaaseqartariaqartoq. Uanga isumaqarpunga uagut aallartitat ukiumut marloriaannarluta naapittarnerput naammangitsoq. Isumaqarpunga suliniutit pavaniippallaarnatik nunamut tunnganerusumik sulinerit immaqa ingerlanneqarsinnaagualarput. Aallartitat kisimik sulinatik aamma allanik suleqatissarsiortoqarsinnaavoq. Taamaattoqartuupput soqutigisaqatigiit assigiinngitsut immaqa pilersior-torneqarsinnaagualarput, soorlu naggueqatitta pingaartumik meerartaasa oqaatsiminnik pigiliusseqqissinnaanerat eqqarsaatigalugu. Tassami uagut nukittoqutigaarput oqaatitta ulluinnarni atuartsinermilu atugaanerat.

Nunatsinni saqquminngippallaartoq

ICC ukiut sisamakkaarlugit ataatsimeersuartarpoq. Illit misigisimasarput aallartitatut kattuffiit sinnerlugu apuusaqarsinnaasarlutit?

- Uanga misigisarpunga, nammineq soqutigisakka kisiisa pinnagit, oqaluuserisassanulli assigiinngitsunut akuuniartarlunga. Tassa ulluinnarni inuunitsinnut tunngassuteqartut assigiinngitsut isummersoqataaffigiartarpakka. Aamma malugisarpa tusaaniarneqartarlunga. Tassami ukiut sisamakkaarlugit ataatsimeersuartarnerni qulequtarineqartartut ulluinnarni inuunitsinnut soqutiginaate-

qartartorujussuupput. Taamaattumik qulequttat ataaniittut assigiinngitsut tamaasa pikkoriffingikkaluarlugit isummersorfissaammata, anittuartaara isumaga.

Taavami ataatsimeersuarnermi pissarsiatit kattuffinnut imaluunniit siulersuisoqatinnut ingerlateqqittarpigit?

- Siulersuisuni qaqittartarpakka ilakkalu kajumissartarlugit immersoqqullunga. Aamma uagut kattuffitsinni nukissaqarnerusuugutta akuunerujussuusinnaagualar-pugut, kisianni allaffitsinni sulisut killeqaratta suliassanik pingaarnersiuisarpugut. Aamma ataatsimeersuartitsiler-aangatta siulersuisunit sinniisoqarfimmut nalunaarummi ilanngussuaannarpunga, soorlu ICC-mi aallartitatut suliat killiffii pillugit. Oqaatigisariaqarpoq aamma ilinniartitsisut sulitigaluta annertunerusumik ICC-mut tunngasunit sulinnassatsinnut nukkissat killeqartaqaat.

ICC-mut aallartitatut qangali peqataasarputit, illit isinnit isigalugu kattuffiup iluani ineriartorneq qanoq oqaatigisinaaviuk?

- ICC soorunami ilisarimanearluarpoq nunarsuarmioqatigiit suliniaqatigiiffiini, soorlu FN-ip ataani taassumalu assingini. Kisianni aamma isumaqarpunga nunatsinni saqquminngippallaartoq. Tamanna aamma ataatsimeersuarnermi aninneqartarpoq. Isumaqarpunga nunatta iluini inuiaqatigiinnut paasissutissanik annertunerujussuarnik ICC tunniussisarsinnaagualartoq. Tamannalu neriorsuutigineqarmat uani ataatsimeersuarnermi, naatsorsuutigaara nunatsinni ulluinnarni pisartunut assigiinngitsunut akuunerujussuusariaqartoq isumaqarpunga, Esther Rosing naggasiivoq. ■

Esther Rosingip ICC-p ukioq manna ataatsimeersuarnerani oqaaseqaataa

Ullormi qulequtaq: Peqqinneq inuunerinnerlu.

Qujanaq saqqummiussisunut.

Maliina Abelsen, saqqummiussatit ilisarnaqaat.

Tassami inuiaqatigiinni pitsaasumik peqqinnartumillu akisussaaffeqarluni inooqataassagaanni inuussutissarsiuteqarneq, suliffeqarneq ilinniagaqarnerlu tunngaviit pingaarutillit ilagilluinnarpaat.

Takornartaanngilaq suliffeqannginneq ilinniagaqannginnerlu peqqutaallutik inuit ikinngitsut imigassamik ikiaroonartumillu atornerluisunngortarnerat. Ajoraluartumik alianartut pisartut, soorlu pinnerlunnerit sakkortuut, toqutsinerit meeqqanillu atornerluinerit tamatsinnik akuerineqarsinnaanngitsut tusarsaaleralluttuinnarput. Inuunitsinnimi tamakku inituallaqaat.

Kalaallit Nunatsinni 3- 400 missaani ilinniartitsisutut amigaatigineqarput. Atuarfik pisusaavoq meeqqat ilinniaqqinnissaannut tunngaviliissalluni. Taamaattumik ilinniartitsisut ilinniarsimasut pinngitsoorneqarsinnaanngillat. Kalaallit Nunatsinni allaassutigivarput uagut meeqqat atuarii inu oqaatsivut atorlugit atuartsisaratta. Allamiut oqaasiinik ilinniartitsisussaaleqivugut uagummi aamma isumaqarpugut meeqqat silarsuarmioqataassagunik oqaatsit assigiinngitsut ilinniartariaqaraat.

ICC peqquara pinaveersaartitsinermut atatillugu periutsinik ilinniusianillu Nunani Issittuni pigineqartunik siammarterneqarnissaannut paarlaasseqatigiinnissamut suliaqaqqullugu.

Meeqqat immikkut pisariaqartitsisut ilinniartitsisutut sulinitinni takusakkavut amerliartuinnarput.

Taamaakkualartoq oqaatigissavara ulluni makkunani nuannaarutissaasoq angisooq takullugit inuusuttorpassuit ilinniakkaminnik naammassinnittut. Tamannalu neriuuteqalernermik pilersitsivoq.

Angajoqqaatta nalaanni akisussaaffeqatigiilluni susassareqatigiissumik perorsaariaaseqarneq kulturikkut kingornussanik naleqartitanik tunngavilik kinguaatsinnut ingerlateqqittariaqarparput. Inuiaattut nukittuutut ingerlaqqissagutta pingaarluinnarpoq tamatta pisariaqartinneqartutut misiginissarput, atatsimoornerummi nukiit imaannaanngitsut pilersittarpai.

Qujanaq.

Siden sidst

Foruden den daglige sagsbehandling har Selvevalueringssprojektet, forberedelserne til forhandlingerne og overgangen til Betalingsservice optaget sekretariatets tid i tiden op til og efter ferien.

Selvevalueringsskurset er nu sat i gang på 4 skoler og opstartes på flere skoler hen over efteråret. Desuden er der skoler, der allerede har anmodet om at få kurset til næste skoleår.

Kurset er bygget op som en proces på den enkelte skole ud fra skolens læreres ressourcer og erfaringer. Erfaringerne indtil nu er langt over forventning. Mange har udtrykt at de allerede nu har fået redskaber til at sikre en professionel evaluering og udvikling af såvel egen praksis, som samarbejdet i teamet og på hele skolen.

Sekretariatet har flere gange skrevet til tillidsrepræsentanterne og medlemmerne omkring overgangen til betaling af kontingent over Betalingsservice i stedet for som løntræk. Det var hensigten at det skulle have været fuldt implementeret her pr 1. september. Desværre har der været lidt indkøringsvanskeligheder for forudlønnede tjenestemænd. Sekretariatet har derfor kontaktet de berørte medlemmer.

Der er dog stadig et problem omkring nogle medlemmer, der stadig ikke har afleveret konto- oplysninger til IMAK, så de kunne blive tilmeldt betalingsservice. Hører du til en af dem er det meget vigtigt at du kontakter sekretariatet omgående ellers risikerer du at komme i restance og dermed få problemer med medlemskabet.

HUSK, at i følge IMAKs vedtægter har det enkelte medlem ansvaret for at medlemskontingentet er betalt. Det enkelte medlem har også ansvaret for at meddele flytning, stillingsændring, navneændring mv. til sekretariatet. Det er således ikke tillidsrepræsentantens ansvar, men tillidsrepræsentanten kan være dig behjælpelig – men det der dit ansvar som medlem, at det bliver gjort.■

Ny medarbejder

Den 1. august 2010 tiltrådte Sigrd Dahl en stilling som sagsbehandler i IMAKs sekretariat. Mange medlemmer har allerede stiftet bekendtskab med Sigrd via telefon og mail. Disse medlemmer har oplevet, at med ansættelse af Sigrd har IMAKS sekretariat fået en medarbejder, der allerede fra dag et har været i stand til at yde medlemmer og samarbejdspartnere en god service/vejledning.

Sigrd har lang erfaring inden for den grønlandske folkeskole både som lærer, TR og leder. Hun har derfor et indgående kendskab til folkeskolens hverdag og gældende regler.

Ansættelsen af Sigrd vil uden tvivl komme til at betyde kortere sagsbehandlingstid og ikke mindst tid til flere fremadrettede projekter.

Vi byder derfor Sigrd velkommen og glæder os til det videre samarbejde.■

Allattoqarfimmi sulisut ulluinnarni sullisinerup saniatigut imminut nalilersorluni pilersaarusiortarneq, isumaqatigiissusior-nissamut piareersarnekq Betalingsservice-mullu ikaarsaariarneq sulinngiffeqanngit-siarnermi sulinngiffeqarnerullu kingorna suliarisarpaat.

Imminut nalilersorluni pilersaarusiorneq aallaavigalugu pikkorissarnekq massakkut atuarfinni sisamani aallarereerpoq uki-allu ingerlanerani atuarfeqarfinni amer-lanerusuni aallartinneqartussaassalluni. Taakku saniatigut atuarfiit arlallit tulliani ukiumi atuarfiusumi pikkorissarnekq taanna aallartinneqassasoq noqqaassuti-gereerpaat.

Atuarfiit ataasiakkaat ilinniartitsisoqarner-mikkut nukissaqarneri misilittagaallu aallaavigalugit pikkorissarnekq aaqquisu-unneqartarpoq. Maanngamullu misilit-tagalereersut takutippaat ilimagisamit iluatsittoqarnerusartoq. Amerlasuut nalunaarutigisarpaat maannangaaq ilin-niaq aallaavigalugu eqikkaanissartik qulakkiissallugu namminerlu atuartitseri-aatsip inerisarnissaanut sakkussaminnik pissarsiaqareerlutik, soorluttaaq suleqa-tigiinni suleqateqarneq atuarfimmilu tam-armi suleqateqarneq eqqarsaatigalugu suliaaatsinik sakkussarsereersimallutik.

Allattoqarfik arlaleriarluni sinniisunut ilaa-sortanullu allagaqarpoq ilaasortaanermi akiliisarnekq akissarsianit ilanngaattilluni pisa-runnaassasoq Betalingssservicelu atorlugu akiliisoqartalissasoq. 1. sep-tember aallarnertigalugu suliaq taanna tamarmi piareersimassasoq siunnertaa-galuarpoq. Ajorluartumilli tjenestemand-isut atorfillit siumoortumik akissarsisartut ikaarsaariarnermut tassunga ilaalernis-saminnut ajornartorsiuteqalaarsimap-put. Allattoqarfiup ilaasortat pineqartut taamaattumik attaveqarfivai.

Ilaasortat ilai IMAK-imut konto-minnik sul-i tunniussisimanngitsut ajornartorsiortitsi-laarput. Taamaaliornermikkummi betal-ingsservice atorlugu akiliisinneqartalis-sagaluarput.

Taakkununga ilaaguit allattoqarfimmut attaveqarnissat pingaaruteqarlunnarpoq, attaveqanngikkummi akiligassaqaleri-aannaavutit ilaasortaanernilu ajornartor-siuteqaleriaannaallutit.

EQQAAMAJUK; IMAK-ip malittarisassai naapertorlugit ilaasortat ataasiakkaat ilaasortaanerminnut akiliisarnissartik namminnekq akisussaaffigaat allas-simasoqarmat. Ilaasortat ataasiakkaat

nuunnermik, atorfimmi allanngornerinik, atimik allanngornerinik il.il. allattoqar-fimmut nalunaarutigissallugu aamma akisussaaffigaat. Taamaalluni sinniisut taakku akisussaaffiginngilaat, taamaat-torli sinniisup illit ikiorsinnaavaatit – ilaa-sortatut illit nammineq suliaassap naam-massineqarnissaa akisussaaffigaat. ■

Sulisuq nutaaq

Sigrid Dahl IMAK-ip allattoqarfiani sullis-sisutut 1. august 2010-imi atorfinippoq. Ilaasortat amerlasuut Sigrid oqarasuaa-tikkut mailikkullu attaveqarfigereerpaat. Ilaasortat taakku misigereerpaat IMAK-ip allattoqarfiani Sigrid-ip atorfinitsinneqarn-eratigut sulisut ataatsimik ilaneqarnerisa kingunerisaanik ilaasortat suleqatigisar-takkallu pitsaasumik kiffartuunneqarler-sut/ siunnersorneqalersut.

Sigrid Kalaallit Nunaanni meeqqat atu-arfeqarfiini misilittagaleryjussuuvuq; ilin-niartitsisutut, TR-itut aamma pisortatut. Taamaattumik Sigrid-ip meeqqat atuari-anni ulluinnarni pisartut malittarisassallu atuuttut ilisimasaqarfigilluinnarpai.

Sigrid-ip atorfinitsinneqarneratigut suliamik sullissisarnekq sivikillineqassas-oq qularnanngilluinnarpoq minnerunngit-sumillu siunissaq eqqarsaatigalugu pilersaarutit amerlanerit piffissaqarfigi-neqarnerulissasut qularnanngilaq.

Taamaattumik Sigrid tikilluaqqarput suleqatiginissaalu qilanaaralugu.

Kingullermit maanngamut pisut

Ombudsmanden:

Myndigheder må ikke misbillige medarbejders kritik

Fra FTF's hjemmeside: www.FTF.dk

Offentligt ansatte skal kunne kritisere deres arbejdsplads uden at frygte negative kommentarer fra arbejdsgiveren.

Det fastslår ombudsmanden i en ny udtalelse.

Kritikken må kun gå den ene vej, når en offentligt ansat vælger at bruge sin ytringsfrihed til at kritisere forhold på sin arbejdsplads.

En ny udtalelse fra Ombudsmanden slår fast, at en myndighed gerne må kommentere en offentligt ansats kritik ved eksempelvis at lægge afstand til kritikken, men myndigheden har ikke ret til at misbillige, at en medarbejder vælger at bruge sin ytringsfrihed til at rette kritik mod arbejdspladsen.

Tidligere på året slog Ombudsmanden netop fast, at offentligt ansatte har udvidet ret til at bruge deres ytringsfrihed til at komme med kritik af en offentlig arbejdsplads.

I den nye udtalelse fastslår Ombudsmanden, at myndighederne bør være varsomme med at henvende sig til en ansat efter for eksempel at have skrevet et kritisk læserbrev.

Vær varsom ved henvendelse til kritiske medarbejdere
Direktør for Ombudsmanden, Jens Møller, siger i forbindelse med udtalelsen:

"Det står fast, at en myndighed skal være varsom med at henvende sig til en ansat, der offentligt har kritiseret myndigheden. Det skyldes, at henvendelsen meget let kan virke som et pres på den ansatte. Ligesom det kan afholde andre ansatte fra at udtale sig," siger Jens Møller.

Han gør det samtidig endnu engang klart, at offentligt ansatte har ret til at kritisere forhold på deres arbejdsplads.

"De kender jo i sagens natur forholdene og kan derfor

være med til at kvalificere debatten. Derfor er det vigtigt, at de ikke føler sig presset til at tie," siger Jens Møller.

Baggrunden for Ombudsmandens udtalelse er en sag fra Midttrafik, hvor en medarbejder kritiserede effektivisering af billetkontrollen.

Må gerne bede om uddybning af kritik

Ifølge Ombudsmanden har en myndighed i nogle tilfælde lov til at henvende sig til en medarbejder, som har ytret kritik af sin arbejdsplads, men udelukkende for at bede medarbejderen om at uddybe sine udtalelser, hvis det sker fordi myndigheden overvejer, om der er forhold hos myndigheden som skal ændres eller forbedres.

Ligeledes må myndigheden henvende sig til medarbejderen, hvis myndigheden har en formodning om, at den ansattes udtalelser ikke er lovlige, fordi reglerne om tavshedspligt eller grænserne for den ansattes ytringsfrihed er overtrådt, og i helt særlige tilfælde kan lovlige udtalelser begrunde at myndigheden anvender "negative ledelsesbeføjelser" over for den ansatte.

Eksempelvis hvis der eksempel opstår svære samarbejdsproblemer i kølvandet på lovlige udtalelser. I sådanne tilfælde har myndigheden dog et ansvar for at sikre at opgaver bliver udført på tilfredsstillende vis, skriver Ombudsmanden.

FTF'ere bange for bruge deres ytringsfrihed

Netop frygt for repressalier fra arbejdsgiveren får mange offentligt ansatte til at holde sig fra at bruge deres ytringsfrihed til at kritisere forhold på arbejdspladsen.

En undersøgelse lavet af FTF tidligere på året viste, at 51 procent af de offentlige ansatte på FTF-området som eksempelvis sygeplejersker, skolelærere, socialrådgivere, politifolk og ansatte i forsvaret ikke bruger deres ytringsfrihed til at udtale sig offentligt om forhold på deres arbejdsplads.

Grunden er frygt for, at kritiske udtalelser kan føre til problemer som advarsler, kammeratlige samtaler eller endda fyringer.■

Ombudsmandi:

Pisortat sulisut uparuaanerat ajortumik tigisussaannngilaat

www.FTF.dk

Pisortat suliffeqarfiini sulisut sulisitsisumik nuu-
ninngitsunik akissuteqar-nissaat ersissutigina-
gus suliffimminut tunngasunik uparuaasinnaasaria-
qarput. Tamanna Ombudsmandip oqaaseqaam-
mini nutaami naqissuserpaa.

Pisortat suliffeqarfiutaanni sulisup suliffimmi-
nut tunngatillugu uparuaanermi naqisimane-
qanngitsumik oqaaseqaateqarsinnatitaanini
atorniarlugu toqqarpagu uparuaateqarneq
a-taasiinnarmik aqqutissaqarpoq.
Ombudsmandip oqaaseqaatigut nutaakkut
aalajangersarpaa pisortat sulisup pisortat su-
liffeqarfiutaanni sulisup oqaaseqaataanut pisortat
oqaaseqaateqarsinnaasut soorlu upa-ruaataap-
pat illuatungilersinnaallugu, kisiannili suleqatip
naqisimaneqanngitsumik oqaa-seqarnissamut
pisinnaatitaaffini atorlugu suliffimminik oparu-
aateqarnissani toqqarpagu pisortat tamanna
ajortumik tigussanngikkaat.

Ukioq manna siusinnerusukkut Ombudsmandip aala-
jangersarpaa sulisut pisortat suliffe-qarfiini sulisut na-
qisimaneqanngitsumik oqaaseqaateqarsinnaatitaaneq
atorlugu suliffe-qarfitsik pisortanit suliffeqarfiutigineqartoq
pillugu uparuaasinnaatitaanermik annertusisa-mik pisin-
naatitaaffeqartut.

Ombudsmandi oqaaseqaammini nutaami aalajanger-
sarpaa, pisortat sulisuminnut, soorlu assersuutigalugu
sulisup atuartartut allagaasigut suliffimminut tunngatillugu
uparuaanermik allagaqarsimanera pillugu, saaffiginnin-
nerminni mianersortariaqartut.

Suleqatinut uparuaasartunut saaffiginninnermi mianersor-
nissaq. Ombudsmandeqarfimmi pisortaq, direktør Jens
Møller oqaaseqaammut tunngatillugu imatut oqarpoq:

"Aalajangiunneqarpoq pisortat sulisuminnut pisortanut
tunngatillugu tamanut ammasumik uparuaateqarsimasu-
nut saaffiginninnerminni mianersortariaqartut. Tamatu-
munnga pissu-taavoq, saaffiginninneq sulisumiit naqi-
simanninniarnertut tiguneqarsinnaammat. Tama-tumalu
kungunerisinnaavaa sulisut allat oqaaseqarsinaanissamut

tunuarsimaalernerat" taamatut oqarpoq Jens Møller.
Tamannalu ilutigalugu ersseqqissaqqillugu pisortat
suliffeqarfiutaanni sulisut suliffimminni pissutsit pillugit
uparuaasinnaanissamut pisinnaatitaammata.

"Sulisummi suliffeqarfimmiinnertik aqqutigalugu pis-
sutsinik ilisimasaqartuusarput, taamaat-tumillu oqallinneq
tunngavigissaarnerulersissinnaallugu. Taamaattumillu
pinngitsooratik nipangersimasussaasutut misigisi-
mannginnissaat pingaaruteqarluni" Jens Møller oqarpoq.

Ombudsmandip oqaaseqaateqarneranut Midttrafik-imut
tunngatillugu suliaq aallaavigine-qarpoq, tassani sulisup
billet-it nakkutigineqarnerata pisarillisaavigineqarnera pil-
lugu opa-ruateqarpoq.

Uparuaanerup itisilernissaa qinnutigineqarsinnaavoq
Ombudsmandip oqaaseqaateqarnera naapertorlugu
pisortat ilaatigut sulisumut suliffim-minut uparuaammik
oqaaseqarsimasunut saaffiginnissinnaatitaapput, saaf-
figinninnerlu taamaallaat uparuaatsumik itisilerinissamik
qinnuteqarnerussalluni, itisilerinerullu kingu-nerisaanik pi-
sortat isumaqarpata uparuaaneq allaavigalugu allanngun-
eqarnissamik ima-luunniit iluarsiinissamik kinguneqartin-
neqassasoq.

Kiisalu pisortat sulisuminnut saaffiginnissuteqarsin-
naapput pisortat ilimagippassuk suli-sup oqaase-
qaateqarnera nipangersimasussaataitanermut malit-
tarissassanik avaqqutsi-simaneq imaluunniit sulisup
naqisimaneqanngitsumik oqaaseqarsinnaatitaanermut
killissa-rititaasunik qaangiinermigut inatsisinik unioqqutit-
sisoq, kiisalu immikkorluinnaq ittumik pi-soqartillugu inat-
sisit iluanni oqaaseqaatip pisortat sulisumut "aqutsinikkut
aalajangiinerit pitsaanngitsut" atorsimagaat tunngaviler-
sorsinnaavaat.

Assersuutigalugu inatsisit malillugit oqaaseqaateqarnerup
kingunerisaanik suleqatigiin-niarnikkut ajornartorsiutinik
annertuunik pilersaqarsinnaavoq. Taamatut pisoqartillugu
pisortat akisussaaffiat tassa suliat naammaginartumik
suliarissallugillu naammassine-qarnissaat, taama allap-
poq Ombudsmandi.

FTF't naqisimaneqanngitsumik oqaaseqarnissamik pisin-
naatitaaffimminik atuinis-sartik qunugaat.

Sulisitsisup tungaaniit akiniaavigineqarnissamut ernum-
mateqarneq tassarpiaavoq pisortat suliffeqarfiutaanni
sulisut naqisimaneqanngitsumik oqaaseqaateqarnis-
samut pisinnaati-taaffitsik atorlugu suliffimminni pis-
sutsinut uparuaateqarnissamut tunuarsimaartarnerannut
pissutaasartoq.

Ukioq manna siusinnerusukkut FTF-p misissuinerani
takuneqarsinnaavoq sulisut FTF-imut attumassuteqar-
tumi sulisuusut 51 procentiisa, soorlu assersuutigalugu
sygeplejerskit, ilinniartitsisut, socialrådgiverit, politiit
kiisalu illersornissap iluani sulisut suliffimminni pissut-
sit pillugit tamanut ammasumik uparuaanermi naqisi-
maneqanngitsut oqaaseqarnissamut pisinnaatitaaffeqarn-
ertik atorneq ajoraat.

Tamatumunnga pissutaavoq uparuaatinik oqaaseqarner-
mut tunngatillugu ajornartorsiu-tinik, soorlu mianerso-
qqussutinik, suleqatinik oqaloqateqarnermik ajornar-
torsiteqalerner-mik imaluunniimmi soraarsitaanermik
kinguneqarsinnaaneq anngilaanngatigineqartarmat.■

